

**EIROPAS SAVIENĪBAS
PADOME**

**Briselē, 2011. gada 18. februārī (18.02)
(OR. en)**

**14873/2/10
REV 2**

GENVAL 15

DEKLASIFIKĀCIJA

Dokuments: 14873/1/10 REV 1 RESTREINT UE

Datums: 2011. gada 18. februāris

Jaunā klasifikācija: nav

Temats: Savstarpējo izvērtējumu piektās kārtas izvērtējuma ziņojums "Finanšu
noziegumi un finanšu izmeklēšanas"
- Ziņojums par Latviju

Pielikumā pievienota iepriekš minētā dokumenta deklasificēta versija.

Šā dokumenta teksts ir idents iepriekšējai versijai.

RESTREINT UE

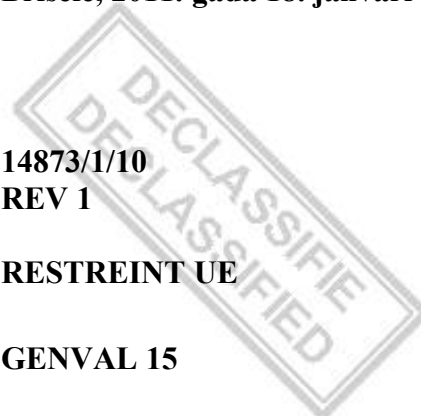
EIROPAS SAVIENĪBAS
PADOME

Briselē, 2011. gada 18. janvārī

14873/1/10
REV 1

RESTREINT UE

GENVAL 15

SAVSTARPĒJO IZVĒRTĒJUMU
PIEKTĀS KĀRTAS IZVĒRTĒJUMA ZIŅOJUMS
"FINANŠU NOZIEGUMI UN FINANŠU IZMEKLĒŠANAS"

ZIŅOJUMS PAR LATVIJU

RESTREINT UE

SATURA RĀDĪTĀJS

1.	Ievads	3
2.	Valsts sistēma un kriminālpolitika.....	4
2.1	Specializētas vienības	4
2.1.1	Izmeklēšanas iestādes	4
2.1.2	Kriminālvajāšanas iestādes	15
2.1.3	Citas iestādes	19
2.2	Apmācības	25
2.3	Kriminālpolitika.....	27
2.4	Secinājumi	31
3.	Izmeklēšana un kriminālvajāšana	36
3.1	Pieejamās datu bāzes.....	36
3.2	Finanšu izmeklēšana un finanšu izlūkdatu izmantošana.....	41
3.3	Sadarbība ar Eiropolu un <i>Eurojust</i>	45
3.3.1	Sadarbība ar Eiropolu	47
3.3.2	Sadarbība ar <i>Eurojust</i>	47
3.4	Secinājumi	47
4.	Iesaldēšana un konfiskācija	49
4.1	Iesaldēšana.....	49
4.1.1	Valsts līmenī.....	49
4.1.2	Sadarbība Eiropas līmenī – Pamatlēmuma 2003/577/TI īstenošana	53
4.2	Konfiskācija (tostarp 2005/212/TI un 2006/783/TI)	56
4.3	Secinājumi.....	61
5.	ES finanšu interešu aizsardzība	62
6.	Ieteikumi.....	66
6.1	Ieteikumi Latvijai.....	66
6.2	Ieteikumi Eiropas Savienībai, tās dalībvalstīm, iestādēm un aģentūrām.....	68
Pielikumi		
	A pielikums: Vizītes programma.....	69
	B pielikums: Intervēto personu saraksts	71
	C pielikums: Saīsinājumu/terminu saraksts	73

RESTREINT UE

1. Ievads

Organizētās noziedzības jautājumu daudzdisciplīnu grupas (*MDG*) 2008. gada 26. februāra sanāsmē prezidentvalsts ierosināja trīs iespējamus tematus savstarpējo izvērtējumu piektajai kārtai ¹, no kuriem divi temati saņēma būtisku atbalstu. *MDG* sanāsmē 2008. gada 6. maijā lielākā daļa delegāciju atbalstīja izvēli – finanšu noziedzība un finanšu izmeklēšana. Grupa 2008. gada 17. jūnijā pieņēma lēmumu, ka piektās kārtas temats būs "finanšu noziegumi un finanšu izmeklēšanas". Izvērtējuma darbības jomā ietilpst vairāki tiesību akti, kas attiecas uz finanšu noziegumu apkarošanu. Tomēr tika arī panākta vienošanās, ka izvērtējumā ne tikai vienkārši izskatīs attiecīgo ES tiesību aktu transponēšanu, bet arī pievērsīsies tematam plašāk ², tiecoties izveidot vispārēju priekšstatu par attiecīgo valsts sistēmu. *MDG* 2008. gada 1. decembrī pieņēma sīki izstrādātu anketu. ³

Kad tika apspriesta reakcija uz finanšu krīzi, prezidentvalsts Čehijas Republika uzsvēra izvērtējuma svarīgumu ⁴. Izvērtējuma svarīgumu vēlreiz uzsvēra Padome, nosakot ES prioritātes cīņā pret organizēto noziedzību, pamatojoties uz 2009. gada *OCTA* (organizētās noziedzības draudu novērtējums) un *ROCTA* (Krievijas organizētās noziedzības draudu novērtējums) ⁵.

Tematus saistībā ar izvērtējumu, jo īpaši noziedzīgos nodarījumos iegūto līdzekļu konfiscēšanas un aresta sistēmu, Komisija minēja paziņojumā "Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa pilsoņu interesēs" ⁶.

Pēc *MDG* priekšsēdētāja rakstiska lūguma delegācijām dalībvalstis nominēja ekspertus, kuriem ir būtiskas praktiskas zināšanas finanšu noziegumu un finanšu izmeklēšanas jomā.

MDG 2009. gada 17. marta sanāsmē tika apspriesta un apstiprināta savstarpējo izvērtējumu vizīšu secība ⁷. Latvija bija trīspadsmitā dalībvalsts, ko izvērtēja šajā izvērtējumu kārtā.

¹ 6546/08 CRIMORG 34.

² 10540/08 CRIMORG 89.

³ 16710/08 CRIMORG 210.

⁴ 9767/09 JAI 293 ECOFIN 360.

⁵ 8301/2/09 REV 3 CRIMORG 54.

⁶ 11060/09 JAI 404.

⁷ 5046/1/09 REV 1 CRIMORG 1.

RESTREINT UE

Par šī izvērtējuma veikšanu bija atbildīgi šādi eksperti – *Vania Nestorova* kundze (prokurore, Augstākā kasācijas prokuratūra, Bulgārija), *Santiago Alvarez Rello* kungs (Policijas vienība pie Spānijas Finanšu izlūkošanas vienības – *SEPBLAC*, Spānija), *Jaan Riima* kungs (Rietumu I divīzijas vadītājs, Igaunijas Nodokļu un muitas pārvalde, Izlūkošanas departaments, Igaunija). Piedalījās arī četri novērotāji – *Christian de Beaufort* kungs (*OLAF*, Komisija), *Efstathios Tsirmpas* kungs (*Eurojust*) un *Rafael Rondelez* kungs (Eiropols), kopā ar Padomes Ģenerālsekretariāta pārstāvjiem *Steven Cras* kungu un *Michal Narojek* kungu.

Ziņojumu ar Padomes Sekretariāta palīdzību izstrādāja ekspertu grupa, balstoties uz konstatējumiem, kas izriet no izvērtējuma vizītēm, kuras notika 2010. gada 14.–18. jūnijā, un uz Latvijas detalizētajām atbildēm uz izvērtējuma anketas jautājumiem.

2. Valsts sistēma un kriminālpolitika

2.1. Specializētas vienības

2.1.1. Izmeklēšanas iestādes

Izmeklēšanas pienākumu sadale starp dažādām struktūrām ir balstīta uz Kriminālprocesa likuma 387. pantu ("Institucionālā piekritība").

Tajā ir noteikts, ka valsts policijas pilnvarotas amatpersonas izmeklē jebkuru noziedzīgu nodarījumu, izņemot konkrētas lietas, kuras uzdotas citiem dienestiem (ja ģenerālprokurors to ir uzdevis darīt), finanšu policijas pilnvarotas amatpersonas izmeklē noziedzīgus nodarījumus valsts ieņēmumu jomā un Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu un darbinieku rīcībā un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pilnvarotas amatpersonas izmeklē noziedzīgus nodarījumus, kuri saistīti ar politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu pārkāpumiem, kā arī noziedzīgus nodarījumus valsts institūciju dienestā, ja tie saistīti ar korupciju.

Turklāt likumā noteikts, ka muitas iestāžu pilnvarotas amatpersonas izmeklē noziedzīgus nodarījumus muitas lietu jomā un valsts robezsardzes pilnvarotas amatpersonas izmeklē noziedzīgus nodarījumus, kas saistīti ar valsts robežas nelikumīgu šķērsošanu, personas nelikumīgu pārvešanu pāri valsts robežai vai nelikumīgu uzturēšanos valstī, kā arī robežsarga kā valsts amatpersonas izdarītus noziedzīgus nodarījumus.

RESTREINT UE

Atbilstīgi šim pantam, ja konkrēta noziedzīga nodarījuma izmeklēšana ir piekritīga vairāk nekā vienai izmeklēšanas iestādei, to izmeklē iestāde, kura uzsākusi kriminālprocesu. Izmeklēšanas iestāžu strīdus par noziedzīgu nodarījumu piekritību izšķir ģenerālprokurors.

Ja kāda izmeklēšanas iestāde saņem ziņu par notiekošu vai notikušu smagu vai sevišķi smagu noziegumu, kura izmeklēšana neietilpst tās kompetencē, bet pierādījumu fiksēšanai vai nozieguma izdarītāja aizturēšanai nepieciešams veikt neatliekamas izmeklēšanas darbības, tā uzsāk kriminālprocesu, informē par to attiecīgo kompetento izmeklēšanas iestādi, veic neatliekamās izmeklēšanas darbības un nodod uzsāktā kriminālprocesa materiālus pēc piekritības.

2.1.1.1. Valsts policija

Valsts policija ir valsts pārvaldes iestāde iekšlietu ministra pakļautībā. Tā ir bruņota militarizēta iestāde, kuras pienākums ir aizsargāt personu dzīvību, veselību, tiesības un brīvības, īpašumu, sabiedrības un valsts intereses no noziedzīgiem un citiem prettiesiskiem apdraudējumiem.

Valsts policijas uzdevumi saskaņā ar Likuma par policiju 3. pantu ir šādi:

- 1) garantēt personu un sabiedrības drošību;
- 2) novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus;
- 3) atklāt noziedzīgus nodarījumus, meklēt personas, kas izdarījušas noziedzīgus nodarījumus;
- 4) likumā paredzētajā kārtībā sniegt palīdzību iestādēm, privātpersonām un personu apvienībām to tiesību aizsardzībā un ar likumu noteikto pienākumu realizācijā;
- 5) savas kompetences ietvaros izpildīt administratīvos sodus un kriminālsodus.

Tāpat Valsts policija ir valstī lielākā pirmstiesas izmeklēšanas iestāde, kurai, ka norādīts iepriekš, ir tiesības izmeklēt jebkuru noziedzīgu nodarījumu, izņemot atsevišķos gadījumos,

RESTREINT UE

kuri atbilstīgi likumam ietilpst citu struktūru kompetencē. Valsts policija ir viena no struktūrām, kas veic operatīvās darbības¹.

Valsts policiju vada priekšnieks, ko izraugās iekšlietu ministrs. Šo priekšlikumu apstiprina Ministru kabinets.

Valsts policijas struktūrā ietilpst centrālā vienība, kura sastāv no Iekšējās drošības biroja, Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes un Galvenās kārtības policijas pārvaldes. Valsts policijas reorganizācija tika pabeigta 2009.gada 1. septembrī atbilstīgi valsts administratīvajai un teritoriālajai reformai, un tika izveidotas piecas reģiona pārvaldes.

Valsts policijā ir 8038 štata vietu, tostarp Galvenās kriminālpolicijas pārvalde ar 328 štata vietām, Rīgas reģiona kriminālpolicija ar 400 štata vietām, Kurzemes reģiona kriminālpolicija ar 153 štata vietām, Zemgales reģiona kriminālpolicija ar 154 štata vietām, Latgales reģiona kriminālpolicija ar 186 vietām un Vidzemes reģiona kriminālpolicija ar 134 štata vietām.

Policistu skaits pakāpeniski samazinās. 2008. janvārī bija 9687 štata vietas. Tas pats attiecas arī uz civildienesta darbiniekiem. 2008. gadā bija nodarbināti 1365 civildienesta darbinieki. Līdz 2010. gadam bija likvidētas vairāk nekā 500 štata vietas.

Iekšējās drošības birojs ir Valsts policijas priekšnieka pakļautībā. Tas nodrošina disciplīnu un likumību Valsts policijā. Veicot minētos uzdevumus, birojs izskata policijas darbinieku interešu konfliktus, kā arī dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu personīga labuma gūšanai. Birojs ierosina disciplinārlietas saistībā ar iespējamiem pārkāpumiem un ierosina tiesvedību par policijas darbinieku disciplīnas pārkāpumiem.

Biroja priekšnieku ieceļ Valsts policijas priekšnieks. Iekšējās kārtības birojā ir 31 štata vieta. Organizētās noziedzības apkarošanas pārvalde ir Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes struktūrvienība.

¹ Operatīvās darbības likuma 25. pantā ir noteikts, ka operatīvās darbības subjektu sistēmu veido valsts drošības, aizsardzības un sabiedriskās kārtības nodrošināšanas iestādes, kā arī citas īpaši pilnvarotas valsts institūcijas, kurām ar likumu piešķirtas tiesības savas kompetences ietvaros veikt operatīvās darbības pasākumus un kuru īpaši pilnvarotas amatpersonas ir tiesīgas tos īstenot šajā likumā noteiktajā kārtībā.

RESTREINT UE

Tās galvenais uzdevums ir atklāt un neitralizēt organizētās noziedzības grupas, organizēt un veikt profilakses pasākumus, lai novērstu un atklātu šo grupu plānotos un jau paveiktos noziedzīgos nodarījumus, cīnīties pret narkotikām, psihotropām vielām, prekursoru apgrozību un cilvēku tirdzniecību.

Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes darbojas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes priekšnieka pakļautībā. Valsts policijas reģionālie kriminālpolicijas biroji funkcionāli ir pakļauti Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldei saistībā ar lietām, kuras ir tās kompetencē. Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldi vada policijas darbinieks, ko iecēlis Valsts policijas priekšnieks. Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldē ir 75 štata vietas.

Ekonomikas policijas pārvalde ir Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes struktūrvienība, kuras galvenais uzdevums ir organizēt, koordinēt un veikt darbības, lai novērstu, atklātu un izmeklētu tādas saimnieciskas darbības, kuras *inter alia* varētu apdraudēt saimnieciskās intereses, varētu pārvērsties par sistemātiskām darbībām ar mērķi radīt nelikumīgus ienākumus vai veicināt negodīgu konkurenci, kas kropļo tirgu.

Starpreģionālie un starptautiskie noziedzīgie nodarījumi, kā arī plašu publicitāti ieguvušie noziedzīgie nodarījumi, kas apdraud ekonomikas stabilitāti un ekonomikas intereses, nonāk Ekonomikas policijas pārvaldes kompetencē, ja tie attiecas uz:

- 1) tirgotāju/komercuzņēmumu darbībām;
- 2) finanšu tirgiem un kredītiestādēm;
- 3) tirdzniecību un pakalpojumiem;
- 4) preču apriti;
- 5) kibernoziegumiem;
- 6) intelektuālā un rūpnieciskā īpašuma tiesībām;
- 7) vidi;
- 8) dienesta stāvokļa pārkāpumiem un korupciju privātajā sektorā;
- 9) valsts iestādēm.

Šajos policijas spēkos nav konkrēta finanšu izmeklētāja amata. Ja kādā lietā ietilpst arī finansiāls aspekts, izmeklētājam pašam ar to jātiek galā. Sarežģītos gadījumos viņš var lūgt Ekonomikas policijas pārvaldes palīdzību.

RESTREINT UE

Valsts policijas reģionālie kriminālpolicijas biroji funkcionāli ir pakļauti Ekonomikas policijas pārvaldei ar tās darbības jomu saistītajā kompetencē. Ekonomikas policijas pārvaldi vada policijas darbinieks, ko iecēlis Valsts policijas priekšnieks Ekonomikas policijas pārvaldē ir 80 štata vietas.

Ekonomikas policijas pārvalde tika izraudzīta par Līdzekļu atguves dienestu (*Asset Recovery Office -ARO*). Pēc šāda lēmuma pieņemšanas minētajā pārvaldē izveidoja Finanšu analīzes un aresta grupu. Grupā praktiski ietilpst viens policijas darbinieks, kas nodrošina informācijas apmaiņu, kā arī vajadzīgo koordināciju.

Saskaņā ar 3. un 4. pantu Noziedzīgo nodarījumu novēršanas, atklāšanas un izmeklēšanas ziņu apmaiņas likumā Līdzekļu atguves dienests, saņemot lūgumu sniegt informāciju par īpašuma meklēšanu vai identificēšanu, nosaka, kura iestāde ir kompetenta sniegt prasīto informāciju, un nosūta lūgumu šai kompetentajai iestādei vai pati sniedz informāciju, ja tā ietilpst Līdzekļu atguves dienesta kompetencē. Ja iestādei vai amatpersonai, kuras kompetencē ir sniegt attiecīgo informāciju, nav tiesību piekļūt informācijai bez prokurora vai tiesas piekrišanas vai nav tiesību to sniegt, tā nekavējoties lūdz prokurora vai tiesas atļauju.

Lai veiktu informācijas apmaiņu, kā tas paredzēts Padomes Lēmumā 2007/845/TI, Līdzekļu atguves dienests nodrošina atbilstību tikai un vienīgi Noziedzīgo nodarījumu novēršanas, atklāšanas un izmeklēšanas ziņu apmaiņas likumam. Ar minēto likumu valsts tiesību aktos tiek transponēts Padomes Pamatlēmums 2006/960/TI (2006. gada 18. decembris) par Eiropas Savienības dalībvalstu tiesībsardzības iestāžu informācijas un izlūkdatu apmaiņas vienkāršošanu.

Līdzekļu atguves dienesta pienākums ir sniegt atbalstu Valsts policijas struktūrvienībām meklēt nelikumīgus ienākumus ārvalstīs, iesniedzot lūgumus dalībvalstu kompetentajām iestādēm, kā arī izpildīt dalībvalstu lūgumus, meklējot līdzekļus Latvijā. Pilnvaras apstrādāt minēto informāciju ir noteiktas Noziedzīgo nodarījumu novēršanas, atklāšanas un izmeklēšanas ziņu apmaiņas likumā.

RESTREINT UE

Līdzekļu atguves dienestam nav pašam savas datu bāzes, tas izmanto citam iestādēm pieejamās datu bāzes un informācijas sistēmas.

Lai izpildītu pienākumus, Līdzekļu atguves dienesta amatpersonām ir piekļuve tām pašām datu bāzēm un informācijas sistēmām, kuras ikdienas darbā izmanto Valsts policija.

Starptautiskās sadarbības birojs ir Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes struktūra, kuras uzdevums ir nodrošināt un veicināt operatīvo un juridisko sadarbību un informācijas apmaiņu ar ārvalstu tiesībsardzības iestādēm un starptautiskām organizācijām.

Birojā ietilpst Interpola Latvijas nacionālā nodaļa, Krimināltiesiskās sadarbības lūgumu izpildes nodaļa, Eiropola nacionālā nodaļa, "SIRENE" Latvijas nacionālā nodaļa un Operatīvās koordinācijas un informatīvā nodrošinājuma nodaļa.

Operatīvās koordinācijas un informatīvā nodrošinājuma nodaļa nodrošina biroja diennakts darbību, savas kompetences robežās īsteno steidzamus ārvalstu tiesībsardzības iestāžu lūgumus un koordinē šo lūgumu izpildi policijas vienībās. Birojs nodrošina informācijas apmaiņu atbilstīgi Šengenas Konvencijas 39., 40. un 41. pantam un piedalās noziedznieku izdošanā un pārvešanā, un nodrošina Interpola valsts drošības inspektoru pienākumu izpildi.

Eiropola nacionālā nodaļa ir Valsts policijas kontaktpunkts, sadarbojoties ar šo aģentūru. Nodaļa valsts līmenī koordinē sadarbību ar Eiropolu, izstrādājot stratēģisku ziņojumu – Organizētās noziedzības draudu novērtējumu (*OCTA*).

Eiropola nacionālajā nodaļā un Interpola Latvijas nacionālajā nodaļā darbojas sadarbības koordinatori, kas nodrošina Valsts policijas un citu tiesībsardzības iestāžu sadarbību ar attiecīgajām starptautiskajām iestādēm. Starptautiskās sadarbības birojs ir viena no struktūrām, kas veic operatīvās darbības.

Starptautiskās sadarbības birojs darbojas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes priekšnieka pakļautībā. Valsts policijas reģionālie kriminālpolicijas biroji funkcionāli ir pakļauti Starptautiskās sadarbības birojam ar tā darbības jomu saistītajā kompetencē. Starptautiskās sadarbības biroju vadītāju ieceļ Valsts policijas priekšnieks Starptautiskās sadarbības birojā ir 61 štata vieta.

RESTREINT UE

2.1.1.2 Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB)

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) ir Ministru kabineta pārraudzībā esoša neatkarīga valsts pārvaldes iestāde. Tās uzraudzību veic premjerministrs, kam ir tiesības uzraudzīt to, vai KNAB pieņemtie lēmumi ir likumīgi. KNAB mērķis ir koordinēti un saskaņoti apkarot korupciju Latvijā, veicot novēršanu, izmeklēšanu un izglītošanu. Saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumu KNAB veic konkrētas korupcijas novēršanas un apkarošanas darbības saistībā ar valsts amatpersonu darbību, kā arī uzrauga politisko organizāciju (partiju) un to apvienību atbilstību finansēšanas noteikumiem.

Šā dienesta pilnvarās ietilpst administratīvas izmeklēšanas veikšana un administratīvu sankciju piemērošana, ar noziedzīgiem nodarījumiem saistītas izlūkinformācijas iegūšana, kriminālizmeklēšanas veikšana, piekļūšana informācijai (tostarp banku informācijai) un telpām.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 387. panta 6. punktu KNAB ir viena no pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, kuras pilnvarotās amatpersonas izmeklē noziedzīgus nodarījumus, kas saistīti ar politisko organizāciju (partiju) finansēšanas noteikumu pārkāpumiem. Tāpat tas izskata ar korupciju saistītus noziedzīgus nodarījumus, kurus veikušas valsts amatpersonas (tostarp policijas, muitas un prokuratūras darbinieki, kā arī tiesneši) vai pašvaldību iestādes un kuros iesaistīti nelikumīgi ieguvumi.

Papildus pirmstiesas izmeklēšanām KNAB pārrauga un novērš interešu konfliktus starp valsts amatpersonām un pārrauga atbilstību dažiem aizliegumiem un papildu juridiskiem ierobežojumiem, kas attiecas uz valsts amatpersonām. Attiecībā uz administratīviem pārkāpumiem minētajā jomā KNAB ir tiesības piemērot administratīvas sankcijas atbilstīgi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksam.

KNAB darbu vada priekšnieks, ko ieceļ amatā uz 5 gadiem un ko pēc Ministru kabineta ieteikuma var atlaist Saeima. KNAB priekšniekam ir divi vietnieki, kuri ir atbildīgi par divām biroja galvenajām darbības jomām:

– korupcijas novēršana, kurā ietilpst interešu konfliktu novēršana valsts amatpersonu darbībās, politisko organizāciju (partiju) finansēšanas pārraudzīšana, analīzes un korupcijas apkarošanas pasākumu izstrāde, valsts amatpersonu un sabiedrības izglītošana ar korupciju saistītos jautājumos;

RESTREINT UE

– korupcijas apkarošana, tostarp ar korupciju saistītu noziedzīgu nodarījumu atklāšana, izmantojot ar noziedzīgiem nodarījumiem saistītu izlūkinformāciju, kā arī noziedzīgu nodarījumu izmeklēšana atbilstīgi Kriminālprocesa likumam, Krimināllikumam un Operatīvās darbības likumam.

KNAB sastāvā ir vairākas nodaļas un speciālisti, kas ir tieši pakļauti biroja priekšniekam, tostarp Administratīvā nodaļa un Finanšu nodaļa, kā arī iekšējā audita speciālists un starptautisko attiecību speciālists.

KNAB priekšnieks, viņa vietnieki un galvenā biroja nodaļu vadītāji ir valdes locekļi. KNAB valdes darbības ir konsultatīvas pēc būtības. Biroja valdes pienākumi ir šādi:

- 1) pārskatīt biroja darbības prioritātes;
- 2) pārskatīt KNAB budžeta projektu;
- 3) pārskatīt KNAB un attiecīgo ārvalstu kolēģu sadarbības nolīgumu projektus.

KNAB ir viena no struktūrām, kas veic operatīvās darbības. KNAB strādā 140 darbinieki. Vairāk nekā 90 % šo darbinieku ir augstākā izglītība. Viņiem saskaņā ar likumu ir jāpārvalda vismaz viena svešvaloda.

No 2003. gada, kad birojs sāka darbu, līdz 2009. gadam tas ir atklājis politisko partiju nelikumīgu finansējumu 2,4 miljonu latu apmērā. Ir apzināti valsts amatpersonu nelikumīgi ienākumi 289 tūkstošu latu apmērā.

Tiesā iesniegtas 119 krimināllietas pret 250 personām. To rezultātā 106 personas ir notiesātas.

Birojam esot stabilas saites ar ārvalstīm, un tas cieši sadarbojas ar saviem ārvalstu kolēģiem.

Birojam ir divpusējas attiecības ar līdzīgām iestādēm citās dalībvalstīs (tika minēta Lietuva, Polija un Austrija), un tas izmanto priekšrocības, ko nodrošina vairāki starptautiski nolīgumi un daudzpusēja sadarbība saistībā ar Eiropas partneriem cīņā pret korupciju (*EPAC – European Partners Against Corruption*), kā arī ar Eiropas Korupcijas apkarošanas tīklu (*European Anti-Corruption Network – EACN*). KNAB uzsver savas ciešās attiecības ar *Eurojust*, Eiropolu, *OLAF* un Interpolu.

RESTREINT UE

2.1.1.3 Valsts ieņēmumu dienests (VID)

Valsts ieņēmumu dienests (VID) saskaņā ar Likumu par Valsts ieņēmumu dienestu ir finanšu ministra padotībā un nodrošina nodokļu maksājumu un nodokļu maksātāju uzskaiti, valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšanu Latvijas Republikas teritorijā, kā arī iekasē nodokļus, nodevas un citus obligātos maksājumus Eiropas Savienības budžetam, īsteno muitas politiku un kārto muitas lietas.

Viens no Valsts ieņēmumu dienesta uzdevumiem ir novērst un atklāt noziedzīgus nodarījumus valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu jomā.

Valsts ieņēmumu dienestu vada ģenerāldirektors. Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora kandidatūru pēc finanšu ministra ieteikuma apstiprina Ministru kabinets. Attiecīgi finanšu ministrs ieceļ ģenerāldirektoru amatā uz pieciem gadiem.

Lai strādātu Valsts ieņēmumu dienestā, personai ir jāatbilst daudzām oficiālām prasībām.

Ierēdņiem, kuri izmeklē finanšu noziegumus, ir vajadzīga augstākā juridiskā vai ekonomiskā izglītība.

Uz vakantajiem ierēdņu amatiem Valsts ieņēmumu dienestā izsludina konkursu; tas nav jādara, ja VID ierēdņi attiecīgajā amatā pārceļ no citas struktūrvienības vai reģionālā biroja.

2.1.1.3.1 Finanšu policijas pārvalde

Finanšu policijas pārvalde ir Valsts ieņēmumu dienesta struktūrvienība, kuras kompetencē ietilpst pirmstiesas izmeklēšanu veikšana, kā tas norādīts Kriminālprocesa likuma 387. panta 3. punktā. Tās amatpersonas izmeklē noziedzīgus nodarījumus valsts ieņēmumu jomā un Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu un darbinieku rīcībā.

Finanšu policiju vada direktors, ko ieceļ Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors. Finanšu policijas direktoram ir divi vietnieki, kas ir atbildīgi par pirmstiesas izmeklēšanu un operatīvajām darbībām.

RESTREINT UE

Finanšu policija ir viena no struktūrām, kas veic operatīvās darbības. Tā ir izveidota

- 1) veikt operatīvo darbību, lai atklātu un novērstu noziedzīgus nodarījumus valsts ieņēmumu jomā;
- 2) veikt operatīvo darbību, lai atklātu un novērstu noziedzīgus nodarījumus Valsts ieņēmumu dienesta ierēdņu un darbinieku darbībā;
- 3) veikt izmeklēšanu krimināllietās par noziedzīgiem nodarījumiem, kas konstatēti valsts ieņēmumu jomā, kā arī Valsts ieņēmumu dienesta ierēdņu un darbinieku darbībā;
- 4) ja nepieciešams, nodrošināt Valsts ieņēmumu dienesta ierēdņu (darbinieku) apsardzi sakarā ar viņu veicamajiem pienākumiem, kā arī citu objektu apsardzi.

Finanšu policijā *inter alia* ietilpst Izmeklēšanas daļa, kurā savukārt ietilpst centrālā nodaļa un piecas reģionālās nodaļas, un Finanšu izlūkošanas daļa, kurā attiecīgi ietilpst Operatīvās izlūkošanas nodaļa un Informācijas koordinācijas nodaļa.

Lai veicinātu uzdevumu efektīvu veikšanu un nodrošinātu efektīvu starptautisko sadarbību, Finanšu policija ir deleģējusi koordinātoru sadarbībai ar Eiropolu. Finanšu policijai esot veiksmīga starptautiskā sadarbība, jo īpaši ar ES dalībvalstīm, kas atrodas kaimiņos, – Lietuvu un Igauniju.

Darbinieku skaita pieaugums, kuri Finanšu policijā nodarbojas ar cīņu pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, bija viens no Organizētās noziedzības novēršanas, apkarošanas un samazināšanas valsts programmas 2006.-2010. gadam mērķiem. Esot izveidotas 10 jaunas štata vietas. Pašlaik Finanšu policijā ir 187 štata vietas.

2.1.1.3.2 Muitas kriminālpārvalde

Muitas kriminālpārvalde ir Valsts ieņēmumu dienesta struktūrvienība ar izmeklēšanas pilnvarām. Tās darbu vada direktors, kurš ir tiešā Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora pakļautībā. Muitas kriminālpārvaldes direktoru ieceļ ģenerāldirektors.

RESTREINT UE

Muitas kriminālpārvaldes direktoram ir divi vietnieki – Izmeklēšanas nodaļas vadītājs un Izlūkošanas nodaļas vadītājs. Izlūkošanas nodaļā ietilpst Informācijas koordinācijas daļa, kurā iekļauts Nacionālais kontaktpunkts (NKP). Bez tam pastāv 16 zonas, kurās pilsētās darbojas mobilās vienības – 3 Rīgā, 2 Rēzeknē, 3 Daugavpilī, 2 Valmierā, 2 Liepājā, 1 Ventspilī un 3 Jelgavā.

Muitas kriminālpārvalde veic operatīvas darbības un izmeklēšanas darbības,

- 1) lai uzraudzītu atbilstību tiesību normām muitas jomā;
- 2) lai uzraudzītu atbilstību preču importa un eksporta atļauju sistēmai un citām lietām;
- 3) lai sadarbība ar ārvalstu muitas iestādēm arestētu kontrabandas kravas un novērstu parasti aizliegtu lietu importu un eksportu;
- 4) sadarbotos ar tiesībaizsardzības, valsts kontroles un valsts pārvaldes iestādēm, kā arī ar citām iestādēm jautājumos saistībā ar atbilstību muitas jomā pieņemtajiem tiesību aktiem;
- 5) lai veiktu izmeklēšanu saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem muitas jomā.

Lai atrisinātu un novērstu noziedzīgus nodarījumus un citu muitas pārkāpumus savā atbildības jomā, Muitas kriminālpārvaldes ierēdņiem *inter alia* ir tiesības

1. apmeklēt ražošanas telpas, noliktavas, tirdzniecības telpas un citas telpas, kas atrodas Latvijas teritorijā un kas pieder juridiskām vai fiziskām personām, kuras to izmanto;
2. pārbaudīt telpas un transportlīdzekļus, atvērt personu rokas bagāžu, šķērsojot robežu, un veikt personas pārbaudi, ja ir pietiekams iemesls uzskatīt, ka šī persona pārvadā aizliegtas lietas;
3. pārbaudīt juridisko un fizisko personu grāmatvedību un tās pamatdokumentus, citus dokumentus ar aprēķiniem un budžeta maksājumiem saistītos dokumentus;
4. savas kompetences ietvaros likumos un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un apmēros uzlikt ierēdņiem un fiziskām personām administratīvos naudas sodus un konfiscēt administratīvo pārkāpumu izdarīšanas rīkus un tiešos objektus;
5. ja konfiskācija ir piemērojama, konfiscēt īpašumu, kas saistīts ar administratīvajiem pārkāpumiem;
6. likumos un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā apturēt nodokļu maksātāja vai tā struktūrvienību darbību;

RESTREINT UE

7. attiecībā uz nodarījumiem, kas saistīti ar muitas jomu (arī ar narkotiku tirdzniecības apkarošanu), veicot izmeklētāja pienākumus (kā persona, kas vada procedūru), veikt visas Kriminālprocesa likumā paredzētās izmeklēšanas darbības.

Muitas kriminālpārvaldes pilnvaras ir izklāstītas Kriminālprocesa likumā, Operatīvās darbības likumā, Likumā par Valsts ieņēmumu dienestu, Muitas likumā un Valsts ieņēmumu dienesta iekšējās kārtības noteikumos, utt.

Nelegālas narkotiku aprites apkarošanā Muitas kriminālpārvalde aktīvi sadarbojas ar attiecīgajām Valsts policijas struktūrvienībām.

Izglītības prasība tiem ierēdņiem, kas izmeklē ar muitu saistītus noziedzīgus nodarījumus, ir augstākā juridiskā izglītība, ka arī papildu zināšanas ekonomikas, muitas un nodokļu jomā. Atbilstīgi Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām Muitas kriminālpārvaldes nacionālais kontaktpunkts ir viens no kontaktpunktiem, lai sniegtu atbalstu muitas lietās (Regula (EK) Nr. 515/97) un krimināltiesiskajā sadarbībā (saskaņā ar Neapoles II Konvenciju). Ārvalstu sadarbības partneri – muitas dienesti, tiesībaizsardzības iestādes un sadarbības koordinatori – pazīst nacionālo kontaktpunktu kā struktūrvienību, kas koordinē informācijas apmaiņu saistībā ar muitas noteikumu pārkāpumu atklāšanu un novēršanu.

Muitas kriminālpārvaldē ir 189 štata vietas.

2.1.2. Prokuratūras

Saskaņā ar Prokuratūras likumu prokuratūra ir ģenerālprokurora vadīta neatkarīga, vienota, centralizēta triju pakāpju iestāžu sistēma, kuras mērķis ir reaģēt uz likuma pārkāpumu un nodrošināt likumā noteikto procedūru piemērošanu. Prokuratūru vada ģenerālprokurors, kuru uz pieciem gadiem amatā apstiprina Saeima pēc Augstākās tiesas priekšsēdētāja priekšlikuma.

Prokuratūrā ietilpst rajonu (pilsētu) prokuratūras un tiesas apgabala prokuratūras, kā arī Ģenerālprokuratūra. Visām minētajām struktūrvienībām ir juridiskas personas statuss.

RESTREINT UE

Tiesu apgabalu prokuratūras nodibina ģenerālprokurors atbilstoši likumā "Par tiesu varu" noteiktajam teritoriju iedalījumam, un tās veic visas prokuratūras funkcijas tiesu apgabalu teritorijās.

Rajonu (republikas pilsētu) prokuratūras nodibina ģenerālprokurors atbilstoši valsts administratīvi teritoriālajam dalījumam (izņemot galvaspilsētu).

Ģenerālprokurors var nodibināt specializētas nozares prokuratūras. Specializētajām nozares prokuratūrām var būt rajona prokuratūras vai tiesas apgabala prokuratūras statuss. Līdzās Ģenerālprokuratūrai un 5 tiesas apgabala prokuratūrām valstī pastāv 34 rajona prokuratūras un 6 specializētās nozares prokuratūras (vienai ir tiesas apgabala prokuratūras statuss, bet piecām - rajona prokuratūras).

Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētajai prokuratūrai ir tiesas apgabala prokuratūras statuss. Rajona (republikas pilsētu) līmeņa prokuratūras *inter alia* ir

- 1) Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūra;
- 2) Muitas lietu prokuratūra.

Kopā Latvijas prokuratūrā ir 506 prokurori.

Ģenerālprokuratūra sastāv no departamentiem un nodaļām. Ģenerālprokuratūras departamentus un nodaļas vada virsprokurori. Ģenerālprokuratūrā ir 3 departamenti un 7 nodaļas.

Ģenerālprokurora pagaidu prombūtnes laikā pēc viņa norādījuma aizstāj viens no departamentu virsprokuroriem.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likumu Latvijas Republiku *Eurojust* pārstāv Ģenerālprokuratūras pārstāvis.

Prokuratūra

- 1) uzrauga izmeklēšanas iestāžu darbu un operatīvo darbību, valsts drošības iestāžu izlūkošanas un pretizlūkošanas procesu un valsts noslēpuma aizsardzības sistēmas atbilstību likumiem;

RESTREINT UE

- 2) veic pirmstiesas izmeklēšanu;
- 3) uzsāk un veic kriminālvajāšanu;
- 4) uztur valsts apsūdzību;
- 5) uzrauga sodu izpildi;
- 6) likumā noteiktajā kārtībā aizsarga personu un valsts tiesības un likumīgas intereses;
- 7) likumā noteiktajos gadījumos iesniedz prasības pieteikumu vai iesniegumu tiesā; un
- 8) likumā noteiktajos gadījumos piedalās lietu izskatīšanā tiesā.

Par prokurora amata kandidātu var būt Latvijas Republikas pilsonis, kas ieguvis augstāko juridisko izglītību, ir stažējies prokuratūrā un nokārtojis kvalifikācijas eksāmenu.

2.1.2.1 Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūra

Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūrai ir rajona prokuratūras statuss, un tā *inter alia* uzrauga izmeklēšanu, sagatavo apsūdzības un veic citas funkcijas:

- 1) saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem ekonomikas jomā (krāpšana, krāpšana datu automatizētas apstrādes sistēmā, apdrošināšanas krāpšana, liela apmēra nelikumīga piesavināšanās);
- 2) saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (ja nodarījumi veikti Rīgas apgabaltiesas tiesu apgabalā).

Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūru vada virsprokurors, ko uz pieciem gadiem amatā ieceļ ģenerālprokurors.

2.1.2.2. Muitas lietu prokuratūra.

Muitas lietu prokuratūrai ir rajona prokuratūras statuss, un tā *inter alia* uzrauga izmeklēšanu, sagatavo apsūdzības un veic citas funkcijas:

- 1) kriminālprocesos, kas saistīti ar kontrabandu (tostarp narkotiskajām un psihotropajām vielām);

RESTREINT UE

- 2) kriminālprocesos, kas attiecas uz neatļautām darbībām ar precēm un citiem vērtīgiem īpašumiem, uz kuriem attiecas muitošana, uz izvairīšanos no skaidras naudas deklarēšanas utt.;
- 3) saistībā ar citiem noziedzīgiem nodarījumiem, ko izmeklē Valsts ieņēmumu dienesta Muitas kriminālpārvalde.

Muitas lietu prokuratūru vada virsprokurors, ko uz pieciem gadiem amatā ieceļ ģenerālprokurors, ņemot vērā sertifikācijas komisijas atzinumu.

2.1.2.3 Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētā prokuratūra

Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētajai prokuratūrai ir tiesas apgabala prokuratūras statuss, un tā *inter alia* uzrauga izmeklēšanu, sagatavo apsūdzības un veic citas prokurora funkcijas:

- 1) kriminālprocesos, kas saistīti ar narkotiskajām un psihotropajām vielām, tostarp saistībā ar narkotiku kontrabandu (ja nodarījumi veikti Rīgas apgabaltiesas tiesas apgabalā);
- 2) kriminālprocesos valsts ieņēmumu jomā;
- 3) saistībā ar kibernoziem;
- 4) kriminālprocesos, kas attiecas uz nelikumīgām darbībām saistībā ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju utt.;
- 5) saistībā ar citiem noziedzīgiem nodarījumiem, ko izmeklē Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomikas policijas pārvalde (izņemot kontrabandu), Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomikas policijas birojs un Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policija (izņemot muitas lietas).

Organizētās noziedzības un citu nozaru specializēto prokuratūru vada virsprokurors, ko uz pieciem gadiem amatā ieceļ ģenerālprokurors, ņemot vērā sertifikācijas komisijas atzinumu.

RESTREINT UE

2.1.3 Citas iestādes

2.1.3.1 Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests (Kontroles dienests, FIV)

Valsts iestādes var nonākt prokuratūras pārraudzībā atbilstīgi īpašiem likumiem. Šīs iestādes neveic prokuratūras funkcijas, taču savu pilnvaru ietvaros, izmantojot likumīgas pilnvaras, veic ar krimināllikumu saistītas darbības. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests (Kontroles dienests) ir speciāli izveidota valsts iestāde, kas darbojas prokuratūras pārraudzībā un likumā noteiktajā kārtībā saņem, sistematizē un analizē ziņojumus par neparastiem un aizdomīgiem finanšu darījumiem.

Šis dienests veic Latvijas finanšu izlūkošanas vienības (FIV) funkcijas. Tai nav tiesību veikt izmeklēšanu un operatīvās darbības, jo tā tiek uzskatīta par administratīvu vienību.

Kontroles dienesta mērķis ir samazināt iespējas izmantot Latvijas finanšu sistēmu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai.

Kontroles dienestu vada Kontroles dienesta priekšnieks, ko uz četriem gadiem amata iecel un no amata atlaiž ģenerālprokurors. Kontroles dienesta darbiniekus gan pieņem darbā, gan atlaiž Kontroles dienesta priekšnieks. Kontroles dienesta darbiniekiem jāizpilda Likuma par valsts noslēpumu prasības, lai saņemtu īpašu atļauju piekļūt īpaši slepenai informācijai.

Kontroles dienestam ir tiesības

- 1) saņemt, sistematizēt, uzglabāt un analizēt ziņojumus par likumā minētajām personām, ka arī citādi iegūto informāciju, lai noteiktu, vai šī informācija ir saistīta ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu vai mēģinājumu veikt minētās darbības vai citas krimināli sodāmas darbības, kas saistītas ar tām;

RESTREINT UE

- 2) izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai un tiesai sniegt informāciju, ko varētu izmantot, lai novērstu, atklātu, veiktu pirmstiesas izmeklēšanu vai iztiesātu lietu saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu vai mēģinājumu veikt minētās darbības vai citas krimināli sodāmas darbības, kas ir saistītas ar tām;
- 3) analizēt ziņojumu kvalitāti un to izmantošanas efektivitāti un informēt personas, kas minētas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā;
- 4) veikt analīzi un pētniecību saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu vai mēģinājumu veikt minētās darbības, un uzlabot šādu darbību aizkavēšanas un atklāšanas metodoloģiju;
- 5) atbilstīgi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumam sadarboties ar starptautiskām un ārvalstu iestādēm, kuras apkaro noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu;
- 6) uzraudzības un kontroles iestādēm sniegt informāciju par tipiskajām metodēm un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iegūšanas un legalizācijas vietām un terorisma finansēšanu, lai samazinātu iespējas legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus un finansēt terorismu, ka arī nodrošināt uzraudzības un kontroles iestāžu darbiniekiem apmācības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanā;
- 7) ņemot vērā Kontroles dienestam pieejamo informāciju, sniegt ieteikumus likuma minētajām personām, uzraudzības un kontroles iestādēm, pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm un prokuratūrai par iespēju samazināt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu.

Kontroles dienests likumā noteiktajā kārtībā var apturēt darījumu vai noteikta veida debeta operāciju klienta kontā.

Dienestam ir tiesības arī lūgt un saņemt informāciju no likumā uzskaitītajām iestādēm, valsts iestādēm un dažām publiskām personām un viņu iestādēm.

Tas sniedz informāciju pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrām, tiesām un uzraudzības un kontroles iestādēm.

RESTREINT UE

Likuma noteiktajā kārtībā dienests var veikt informācijas apmaiņu ar tādām ārvalstu iestādēm, kuru pilnvaras līdzinās dienesta pilnvarām.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā ir noteiktas personas, kurām ir pienākums

- 1) nekavējoties paziņot Kontroles dienestam par katru neparasto darījumu;
- 2) nekavējoties paziņot Kontroles dienestam par katru aizdomīgo darījumu;
- 3) atbilstīgi Kontroles dienesta lūgumam septiņu dienu laikā sniegt papildu informāciju, kas atrodas to rīcībā, attiecībā uz klientu vai klienta finanšu darījumu (darījumiem), ienākumu izcelsmi un to tālāko kustību, par kuriem Kontroles dienests ir saņēmis ziņojumu.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija ir šādas darbības, ja tās izdarītas nolūkā slēpt vai maskēt līdzekļu noziedzīgo izcelsmi vai palīdzēt citai personai, kura iesaistīta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, izvairīties no juridiskās atbildības:

- 1) noziedzīgi iegūtu līdzekļu pārvēršana citās vērtībās, to atrašanās vietas vai piederības mainīšana;
- 2) noziedzīgi iegūtu līdzekļu patiesā rakstura, izcelsmes, atrašanās vietas, izvietojuma, kustības, piederības slēpšana vai maskēšana;
- 3) noziedzīgi iegūtu līdzekļu iegūšana īpašumā, valdījumā vai lietojumā, ja šo tiesību rašanās brīdī ir zināms, ka šie līdzekļi ir iegūti nelikumīgi;
- 4) līdzdalība kādā no minētajām darbībām.

Definīcijas attiecas arī uz gadījumiem, kad attiecīgais noziedzīgais nodarījums izdarīts ārpus Latvijas un tā izdarīšanas vietā to uzskata par noziedzīgu nodarījumu.

Papildus Kriminālprocesa likumā noteiktajiem par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem uzskatāmi arī līdzekļi, kuri pieder personai vai kurus tieši vai netieši kontrolē persona:

- 1) kura ir iekļauta kādā Latvijas Republikas Ministru kabineta atzītu valstu vai starptautisku organizāciju sastādītajiem to personu sarakstiem, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās;

RESTREINT UE

- 2) par kuru operatīvās darbības iestādēm vai personām, pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai vai tiesai ir informācija, kas dod pietiekamu pamatu šo personu turēt aizdomās par tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kurš saistīts ar terorismu, vai līdzdalību tajā.

Par minētajām personām Kontroles dienests informē likuma subjektus un to uzraudzības un kontroles iestādes.

Atbilstīgi Ministru kabineta noteikumiem Nr. 36 "Noteikumi par valstīm un starptautiskajām organizācijām, kuras sastādījušas to personu sarakstus, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās" (2009. gada 13. janvāris) Latvijas Republikā atzīst Eiropas Savienības dalībvalstu, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalstu, Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes un Eiropas Savienības padomes sastādītos teroristu sarakstus.

Lai uzlabotu Latvijas Republikas efektivitāti cīņā pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu un lai koordinētu valsts iestāžu un ziņošanas struktūru sadarbību, 1998. gadā tika izveidota FIV Konsultatīvā padome. Padomē pārstāvētas attiecīgās ministrijas, uzņēmējdarbības un profesionālās apvienības, Latvijas Banka, Finanšu un kapitāla tirgus komiteja un Augstākā tiesa. Konsultatīvās padomes sēdes vada ģenerālprokurors.

2.1.3.2 Izmeklēšanas tiesnesis

Saskaņā ar Kriminālprocesa likumu izmeklēšanas tiesnesis piedalās pirmstiesas izmeklēšanā.

Izmeklēšanas tiesnesis ir tas tiesnesis, kuram rajona (pilsētas) tiesas priekšsēdētājs uz noteiktu laiku likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā uzdevis kontrolēt cilvēktiesību ievērošanu kriminālprocesos. Izmeklēšanas tiesnesis neveic kriminālizmeklēšanu.

Izmeklēšanā un kriminālvajāšanā izmeklēšanas tiesnesim ir pienākums:

- 1) likumā paredzētajos gadījumos lemt par piespiedu līdzekļu piemērošanu;
- 2) lemt par aizdomās turētā un apsūdzētā pieteikumiem par to drošības līdzekļu grozīšanu vai atcelšanu, kuri piemēroti ar izmeklēšanas tiesneša lēmumu;

RESTREINT UE

- 3) izskatīt sūdzības par procesa virzītāja piemēroto drošības līdzekli;
- 4) lemt par procesa virzītāja priekšlikumu veikt speciālas izmeklēšanas darbības;
- 5) lemt par sūdzībām attiecībā uz tādu noslēpumu neattaisnotu pārkāpšanu kriminālprocesā, kurus aizsargā likums;
- 6) lemt par personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, lūgumu atbrīvot no samaksas par advokāta palīdzības izmantošanu.

Izmeklēšanā un kriminālvajāšanā izmeklēšanas tiesnesim ir *inter alia* šādas tiesības:

- 1) iepazīties ar visiem materiāliem kriminālprocesā, kurā iesniegts procesa virzītāja ierosinājums, personas sūdzība vai pieteikums, pieteikts noraidījums;
- 2) pieprasīt no procesa virzītāja papildu informāciju kriminālprocesā, kurā tiek veiktas speciālās izmeklēšanas darbības vai piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts drošības līdzeklis, kā arī noteikt termiņus speciālo izmeklēšanas darbību veikšanai;
- 3) piemērot procesuālo sankciju par pienākumu nepildi vai kartības neievērošanu pirmstiesas kriminālprocesā.

2.1.3.3 Nodrošinājuma valsts aģentūra

Nodrošinājuma valsts aģentūra ir Iekšlietu ministrijas pakļautībā esoša valsts pārvaldes iestāde. Tā ir atbildīga par ar krimināllietām saistīto lietisko pierādījumu un arestētās mantas glabāšanu, realizāciju vai iznīcināšanu. Atbilstīgi tās personas lēmumam, kas vada procedūru, aģentūra var atdot ar krimināllietu saistītos pierādījumus un konfiscēto īpašumu īpašniekam vai, ja tas nav iespējams, izmaksāt to vērtību, kāda tā ir kompensācijas brīdī.

Valsts aģentūrai ir pienākums minētos priekšmetus pieņemt uzglabāšanai trīs darba dienu laikā pēc kompetentās iestādes lūguma.

RESTREINT UE

2.1.3.4 Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienests (*AFCOS*)

Ar Ministru kabineta 2010.gada 23.marta noteikumiem Nr.269 tika izveidota Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzības koordinācijas padome. Tā ir konsultatīva koleģiāla institūcija, kuras mērķis ir veicināt vienotas Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzības valsts politikas ieviešanu un attīstību.

Padome veic šādus uzdevumus:

- divas reizes gadā izvērtē vadošo iestāžu vai nacionālās atbildīgās amatpersonas iesniegtos kopsavilkumus par iepriekšējā pusgadā neatbilstoši veiktajiem izdevumiem ES fondu ietvaros;
- mēneša laikā pēc tam, kad saņemts Finanšu ministrijas sagatavotais informatīva ziņojuma projekts par neatbilstoši veiktajiem izdevumiem ES fondu ietvaros, sagatavo atzinumu par minēto ziņojuma projektu;
- sagatavo un iesniedz Finanšu ministrijai informāciju ziņojumam par Līguma par Eiropas Savienības darbību 325. panta īstenošanu Latvijā (bijušais EKL 280. panta ziņojums);
- izvērtē *OLAF* informācijas pieprasījumus un sniedz Finanšu ministrijai ierosinājumus saistībā ar turpmāku rīcību attiecībā uz šiem pieprasījumiem;
- sniedz Finanšu ministrijai ieteikumus par ES finanšu interešu aizsardzības uzlabošanu.

Padomi vada Finanšu ministrijas valsts sekretārs.

Saskaņā Ministru kabineta 2010.gada 24.marta rīkojumu Nr. 168 „Par Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzības koordinācijas padomes sastāvu” padomē ir pārstāvētas šādas iestādes: Finanšu ministrijas Eiropas Savienības fondu uzraudzības departaments, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas Attīstības instrumentu departaments, Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvalde, Valsts ieņēmumu dienesta Muitas kriminālpārvalde, Tieslietu ministrijas Projektu departaments, Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomikas policijas pārvalde, Zemkopības ministrijas Starptautisko lietu un stratēģijas analīzes departaments, Finanšu ministrijas Budžeta departaments, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Iepirkumu uzraudzības birojs un Ģenerālprokuratūras Starptautiskās sadarbības nodaļa.

RESTREINT UE

Finanšu ministrijai un padomei nav izmeklēšanas lomas vai funkciju. Tomēr padomes locekļi, kas pārstāv tiesībsardzības iestādes – Valsts policiju, Valsts ieņēmumu dienestu, Ģenerālprokuratūru un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju –, veic izmeklēšanas funkcijas ārpus Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienesta.

Padomes sekretariāta funkcijas veic Finanšu ministrijas Audita un revīzijas departaments, kas ir tieši pakļauts valsts sekretāram.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2002. gada 11. septembra rīkojumu Nr. 495 „Par kontaktiestādes noteikšanu sadarbībai ar *OLAF* – Eiropas krāpšanas apkarošanas biroju” – Finanšu ministrija (Audita un revīzijas departaments) ir noteikta par kontaktiestādi sadarbībai ar *OLAF* un vienlaikus veic arī Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienesta (*AFCOS*) funkcijas.

Departamentā ir 35 darbinieki, ieskaitot direktoru. Departamentā ir šādas nodaļas: Valsts pārvaldes iekšējā audita politikas plānošanas nodaļa, Ministrijas sistēmu iekšējā audita nodaļa, Eiropas Savienības fondu un ārvalstu finanšu palīdzības politikas plānošanas nodaļa, Eiropas Savienības fondu un ārvalstu finanšu palīdzības sistēmu auditu nodaļa, kā arī Eiropas Savienības fondu un ārvalstu finanšu palīdzības finanšu revīzijas nodaļa.

Līdz 2010.gada 1.augustam Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienests ziņoja *OLAF* par konstatētajām neatbilstībām *PHARE* un Pārejas perioda palīdzības ietvaros. Pēc minētā datuma attiecīgi nacionāli atbildīgā amatpersona (Eiropas Savienības fondu uzraudzības departaments) ziņo *OLAF* par pārkāpumiem saistībā ar *PHARE* un Pārejas perioda palīdzības ietvaros, bet Maksājumu iestāde (Lauku atbalsta dienests) ziņo *OLAF* par neatbilstībām *SAPARD* ietvaros..

2.2 Apmācības

Personām, kas jebkurā tiesībsardzības iestādē piesakās amatiem, kuri saistīti ar noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu, tiek piemērotas vienādas izglītības prasības, proti, vajadzīga vismaz pirmā līmeņa augstākā izglītība.

Otrā līmeņa augstākā izglītība (jurisprudencē vai citā ar amata pienākumiem saistītā jomā) vai bakalaura grāds konkrētā nozarē ir prasība izmeklēšanas iestāžu augsta līmeņa vadītājiem, prokuroriem un tiesnešiem.

Latvijas varas iestādes uzsver, ka policijas darbiniekiem un darbiniekiem, kas strādā tiesībsardzības jomā un finanšu iestādēs, ir daudz iespēju iegūt viņu darbam vajadzīgo izglītību valstī atzītās izglītības iestādēs gan Latvijā, gan ārvalstīs.

RESTREINT UE

Policijas darbiniekiem un darbiniekiem ir piekļuve nepārtrauktai izglītībai – kursiem, semināriem, konferencēm un cita veida darbībām.

Policijas koledža ir Eiropas Policijas koledžu asociācijas locekle (*AEPC*) un cieši sadarbojas ar Eiropas Policijas akadēmiju (*CEPOL*), sniedzot policijas darbiniekiem turpmāku izglītību.

Turklāt Policijas koledža piedāvā un organizē profesionālās pilnveides kursus 4-16 stundu garumā saistībā ar Valsts policijas darbinieku tālākizglītību. Profesionālās pilnveidesursos ietilpst šādas tēmas:

- korupcijas un interešu konflikta novēršana Valsts policijas amatpersonām;
- kibernoziegumi;
- ekonomisko noziegumu atklāšana.

Ja policijas darbinieks (darbinieks), nepārtraucot savu pienākumu pildīšanu, sekmīgi mācās valsts akreditētā izglītības iestādē vai ārvalstu izglītības iestādē, kas izsniedz Latvijā atzītus diplomus, un šo studiju temats ir saistīts ar viņa amata pienākumiem, studiju maksu daļēji atmaksā attiecīgais dienests.

Policijas darbiniekus un darbiniekus var nosūtīt uz profesionālās attīstības kursiem, semināriem un konferencēm Latvijā un ārvalstīs, ņemot vērā finanšu resursus, kas attiecīgajai iestādei pieejami šim nolūkam. Šie noteikumi attiecas arī uz svešvalodām.

Tomēr, tā kā finanšu izmeklēšana nav saistīta ar īpašām procedūrām un nav finanšu izmeklētāja amata, nepastāv atsevišķa saskaņota apmācību programma finanšu izmeklēšanas jomā.

Tomēr šādas tematiskās apmācības bija uzskaitītas Organizētās noziedzības novēršanas, apkarošanas un samazināšanas programmas fragmentā: "Ārzonu finanšu centri un korupcija – izmeklētāju instrumentu kopums", "Ārvalstu līdzekļu tirgi", "Līdzekļi un metodes, lai atklātu ar noziedzīgiem nodarījumiem saistītu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju", "Krāpšana un korupcija saistībā ar ES ekonomiskajām interesēm", "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, īpašuma konfiskācija un arests – starptautiskā sadarbība un laba prakse".

Daži apmācību kursi šajā jomā Policijas koledžā pieejami arī tiesībsardzības iestāžu darbiniekiem, tostarp sākotnēja apmācība. Dažus apmācības elementus saistībā ar noziedzīgo nodarījumu finanšu aspektiem ir pārņēmusi universitāte, jo vairs nepastāv Policijas akadēmija.

RESTREINT UE

Tiesu iestāžu darbiniekus apmāca Latvijas Tiesnešu mācību centrā, nodibinājumā, kas nodrošina tiesnešu un tiesu darbinieku profesionālo pilnveidi un regulāri paraksta apmācību nolīgumus ar ministriju. Nodibinājuma sniegtos kursus var apmeklēt tikai tiesneši un tiesu darbinieki, Tas nozīmē, ka tie nav pieejami prokuroriem un tiesībaizsardzības iestāžu darbiniekiem. Apmācību tematus izvēlas katru gadu atbilstīgi lietotāju vajadzībām. Apmācību sistēmā zināmā mērā iekļauti ar ES saistīti pamatjautājumi.

Nav izveidota visaptveroša apmācību sistēma prokuroriem. Tika skaidrots, ka papildus darbā apgūtajam tiek organizētas īsas izglītojošas *ad hoc* sanāksmes.

Līdz 2005. gadam Latvijas AFCOS organizēja apmācības tiesībaizsardzības iestāžu darbiniekiem krāpšanas apkarošanas jomā. Tā kā AFCOS šobrīd nav piešķirts atsevišķs budžets apmācībām vai īpaši budžeta noteikumi šajā sakarā, katra iestāde pati organizē apmācības.

Saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 9. pantu likuma subjekts nodrošina, lai darbinieki, kas ir atbildīgi par šī likuma ievērošanu, pārzinātu ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu saistītos riskus un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu reglamentējošos normatīvos aktus. Tādējādi likuma subjekta pienākums ir veikt regulāru darbinieku apmācību, lai pilnveidotu viņu prasmi konstatēt neparasta darījuma pazīmes un aizdomīgus darījumus un izpildīt iekšējās kontroles sistēmā paredzētās darbības.

2.3 Kriminālpolitika

Vidējais reģistrēto pārkāpumu skaits Latvijā ir mazāk kā 60 000 gadā. 2009. gada tika reģistrēti gandrīz 57 000 pārkāpumi, lai gan, piemēram, 2004. un 2006. gadā tika reģistrēti vairāk nekā 62 000 pārkāpumi. Tiek uzskatīts, ka situācija ir stabila.

Tas pats attiecas uz reģistrēto pārkāpumu procentuālo attiecību, kas 2007.–2009. gada bija mazliet vairāk par 30.

Saskaņā ar Valsts policijas informāciju 2009. gadā tika reģistrēti 1450 krāpšanas gadījumi, salīdzinājumā ar 1730 gadījumiem 2008. gadā. 2010. gada pirmajos četros mēnešos no 17 628 reģistrētiem noziedzīgiem nodarījumiem 453 bija krāpšanas gadījumi. KNAB un Valsts ieņēmumu dienestam ir sava papildu statistika.

RESTREINT UE

Latvijas iestādes uzskata, ka finanšu noziegumu jomā noziedzīgās shēmas kļūst arvien sarežģītākas. Vainīgajiem esot pamatīgas juridiskās un finanšu zināšanas. Noziedzīgo shēmu starptautiskais aspekts kļūst arvien lielāks, iesaistot arvien vairāk ārvalstu jurisdikciju. Ārvalstnieki veido nozīmīgu Latvijas finanšu sistēmas klientu procentuālo daļu.

Tā kā iestādēm ir pienākums izmeklēt visus zināmos pārkāpumus, īpašu prioritāšu piešķiršana ir ļoti ierobežota.

Piemēram, Valsts policijas noteiktās noziedzības apkarošanas prioritātes 2010. gadam ir šādas:

- organizētās noziedzības novēršana un apkarošana;
- krāpšanas novēršana un apkarošana.

Minētās prioritātes atbilstot vispārējai Organizētās noziedzības novēršanas, apkarošanas un samazināšanas valsts programmai 2006.–2010. gadam. Ar programmu tika satuvinātas valsts apakšprogrammas, kas attiecās uz konkrētu apdraudējumu (un kas vairs nav spēkā):

- Integrētas Latvijas robežas vadības stratēģija 2003.–2007. gadam;
- Valsts programma cilvēku tirdzniecības novēršanai 2004.–2008. gadam;
- Korupcijas novēršanas un apkarošanas valsts programma 2004. –2008. gadam;
- Narkotiku kontroles un narkomānijas ierobežošanas valsts programma 2005.–2008. gadam.

Vērtētāju izpratnē ar tālāk tekstā aprakstīto nacionālo kriminālizlūkošanas modeli aizstās spēku zaudējošo stratēģiju un izveidos jaunu mehānismu prioritāšu noteikšanai.

Turklāt uz dažām prioritātēm, piemēram, narkotikām un cilvēku tirdzniecību, attiecas starptautiski ES finansēti projekti, kuros tiek izmantota ārvalstu labākā prakse.

Aprakstot valsts noziedzības apkarošanas politiku, ir būtiski uzsvērt, cik Latvijai, jo īpaši KNAB un Valsts ieņēmumu dienestam, ir svarīga korupcijas apkarošana. Šī cīņa balstās ne tikai uz apkarošanu, bet arī novēršanu un izglītošanu.

RESTREINT UE

Analizējot ziņojumus par neparastiem darījumiem, FIV koncentrējas uz trīs galvenajiem mērķiem. Vispirms tā mēģina iesaldēt līdzekļus, lai nodrošinātu turpmāku konfiskāciju, pēc tam mēģina atklāt noziedzīgās shēmas un visbeidzot mēģina apzināt noziedzīgās shēmas upurus.

Nepastāv atsevišķa finanšu izmeklēšanas politika un noziedzīgi iegūtu līdzekļu stratēģija. Turklāt saskaņā ar Kriminālprocesa likumu mantas atrašana, arestēšana (izņemšana) un konfiskācija netiek uzskatīta par atsevišķu iemeslu kriminālizmeklēšanas sākšanai. Tādēļ izmeklēšana, kurā ir jāveic iepriekš minētās darbības, ir jāveic saskaņā ar vispārējiem procedūras noteikumiem, un tajā nav iesaistīti papildu cilvēkresursi vai citi resursi.

Tomēr Organizētās noziedzības novēršanas, apkarošanas un samazināšanas valsts programmā 2006.–2010. gadam¹, ko valdība pieņēma 2006. gada maijā ir teikts, ka "noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiscēšana ir viens no spēcīgākajiem triecieniem organizētajai noziedzībai, jo tas ierobežo grupējuma ietekmi."

Programmā ietverts arī kritisks pašreizējās situācijas novērtējums: "Diemžēl Latvijas tiesību aizsardzības iestādes pagaidām nav uzrādījušas augstus rezultātus noziedzīgi iegūtu līdzekļu apzināšanā un konfiscēšanā. Par iemeslu minami šādi faktori – nepietiekoša kapacitāte, informācijas trūkums (nepieejamība), lēna aprīte starp iestādēm, problēmas likumdošanā. Novēršot šīs problēmas, tiktu samazināta organizētās noziedzības ietekme, kā arī tiktu uzlabota valsts ekonomiskā situācija."

Vērtētājiem radās iespaids, ka pat saistībā ar organizētās noziedzības gadījumiem, neņemot vērā minēto paziņojumu, izmeklētāji galvenokārt koncentrējas uz noziedznieku identificēšanu un pierādījumu vākšanu. Nedz policisti uz vietas, nedz to vadītāji un prokurori neuzskata par prioritāti noziedzīgi iegūtu līdzekļu atrašanu un izņemšanu. Protams, ir arī iestādes, kuras vairāk koncentrējas uz noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Sprotamu iemeslu dēļ tās iestādes, kuras darbojas valsts ieņēmumu jomā, pievērš lielāku uzmanību noziedzības finansiālajam aspektam. Viņu mērķis ir samazināt nelegālo ekonomiku un apzināt patiesos ieguvējus no noziedzīgām shēmām, tostarp no noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas.

Analizējot valsts politiku noziedzības apkarošanas jomā, ir jāpatur prātā stingri taupības pasākumi. Visās izvērtētajās jomās un iestādēs notikuši būtiski samazinājumi, tostarp samazinātas izmeklēšanas personāla algas.

¹ Vērtētāji saņēma programmas fragmentu angļu valodā. Citāti ziņojumā ir balstīti uz šo fragmentu.

RESTREINT UE

Ierobežoto resursu apmērs var nozīmēt nepilnīgu rīcības plānu, stratēģiju vai apmācību sistēmu īstenošanu.

2.3.1 Nacionālais kriminālizlūkošanas modelis

Pašlaik tiek izstrādāts nacionālais kriminālizlūkošanas modelis, lai radītu jaunu, uz izlūkdatiem balstītu tiesībsardzības sistēmu, kurā proaktīvi tiek noteiktas prioritātes. Tā izstrādi uzraudzīs Noziedzības novēršanas padome, ko vada premjerministrs. Izstrādājot šo modeli, Latvijas varas iestādes plāno izmantot pieejamo ES finansējumu un ņemt vērā ES mēroga iniciatīvas, piemēram, *HARMONY* projektu ¹.

Varas iestādes plāno izveidot kriminālizlūkošanas modeli Valsts policijā, kurš būtu nozīmīga sastāvdaļa nacionālajā kriminālizlūkošanas modelī, kas aptvers visas Latvijas tiesībsardzības iestādes un valsts drošības aģentūras.

Modelis tiek izstrādāts ciešā sadarbībā ar prokuratūru.

Kriminālizlūkošanas modeļa vispārējais mērķis ir samazināt noziedzību, jo īpaši organizēto noziedzību, novērst apdraudējumu sabiedrībai un izstrādāt sistemātisku un kopīgu pieeju noziedzības apkarošanai.

Tā konkrēts mērķis ir īstenot kopēju izpratni par kriminālizlūkošanas principu piemērošanu Valsts policijas ikdienas darbā un nodrošināt efektīvu informācijas plūsmu valsts un starptautiskā līmenī.

Kriminālizlūkošanas modeļa koncepcija ir balstīta uz tagadējo trūkumu analīzes, un tajā ir minētas daudzas problēmas izlūkdatu ievākšanas jomā un turpmāku lēmumu pieņemšanā (gan operatīvu, gan stratēģisku lēmumu pieņemšanā).

Minētās problēmas ir šādas:

- trūkst vienotas informācijas sistēmas, lai ievāktu un apstrādātu ar noziedzīgiem nodarījumiem saistītu informāciju;
- nepietiekami vienoti kritēriji attiecībā uz ar noziedzīgiem nodarījumiem saistītas informācijas ievākšanu un apstrādi;
- neadekvāta informācijas cirkulācijas darba organizācija;
- trūkst informācijas par kvalitāti;

¹ 12657/10 COSI 52 ENFOPOL 223 CRIMORG 150 ENFOCUSTOM 71.

RESTREINT UE

- informācija klasificēta par augstu;
- trūkst infrastruktūras, lai organizētu klasificētas informācijas apriti;
- nepietiekams informācijas aprites ātrums un apmaiņas ātrums starp struktūrvienībām;
- neskaidras kompetences Valsts policijas struktūrvienībās;
- nepietiek apmācītu profesionālu darbinieku, lai ievāktu un apstrādātu ar noziedzīgiem nodarījumiem saistītu informāciju.

Saskaņā ar koncepciju kriminālizlūkošanas modeļa īstenošanā tiktu nodrošināti šādi ieguvumi:

- uz zināšanām balstīta cīņa pret noziedzību;
- efektīva noziedzības situācijas uzraudzīšana valstī;
- pieejamo resursu izmantošana ir virzīta uz konkrētu mērķi, ir rentabla un tādējādi – optimāla;
- tiktu noteikti savstarpējās sadarbības principi un to kopēja piemērošana Valsts policijas struktūrvienībās;
- pareiza Valsts policijas struktūrvienību koordinēšana;
- visaptveroša noziedzības ierobežošana un apkarošana, jo īpaši organizētās noziedzības un tās blakņu apkarošana;
- uzlabota policijas un sabiedrības sadarbība;
- pienācīga Valsts policijas darbinieku apmācīšana, lai turpinātu pilnveidot policijas darbinieku profesionalitāti;
- uzlabota Latvijas kā ES dalībvalsts sadarbība un informācijas apmaiņa ar ārvalstu tiesībsardzības iestādēm.

Ir svarīgi arī uzsvērt, ka atbilstīgi iepriekš minētajam projektā ir paredzēts plašs apmācību klāsts, lai nodrošinātu piemērotu modeļa īstenošanu.

2.4 Secinājumi

Latvijā pastāv specializēti dienesti, gan izmeklēšanas, gan prokuratūras, kas cīnās ar finanšu noziegumiem un veic finanšu izmeklēšanas. Izmeklēšanas iestāžu pienākumi ir stingri nodalīti, kā tas izklāstīts jau minētajā Kriminālprocesa likuma 387. pantā ("Institucionālā piekritība")

RESTREINT UE

Tomēr, tā kā pastāv daudzas izmeklēšanas iestādes, kuras parasti neapmainās ar informāciju, reizēm var gadīties, ka dažādas iestādes sāk izmeklēšanu attiecībā uz vienu un to pašu aizdomās turamo, tādējādi izmeklēšanas sākotnējos posmos dubultojoš darbu.

Turklāt ne vienmēr sakrīt tiesībsardzības iestāžu un prokuratūras iekšējās struktūras un dažādo vienību atbildības izjūta.

Nav tiesnešu, kas specializētos finanšu jautājumos; tiesībsardzības iestāžu izmeklēšanas centieni daudzos gadījumos var nesniegt gaidītos rezultātus. Oficiāla tiesnešu specializēšanās varētu uzlabot situāciju.

Vispārējā izpratne par tādas pieejas svarīgumu un lietderību, kura ir virzīta uz ienākumiem, šķiet samazināmies ar katru kriminālprocesa posmu (no izmeklēšanas līdz lietas iesniegšanai tiesā).

Vērtētāji uzskata, ka pieejamā statistika ir sadrumstalota un ka nav iespējams iegūt visaptverošu un integrētu priekšstatu par finanšu noziegumiem.

Diemžēl pieejamā valsts politika un stratēģiskie plāni, kā arī ikdienas prakse rāda, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi, to atrašana, izņemšana un tālāka konfiskācija vēl netiek uzskatīta par prioritāti. Nepastāv valsts politika vai stratēģija finanšu noziegumu un finanšu izmeklēšanas jomā. Tādēļ esošās iestādes un to centīgie darbinieki ne vienmēr tiek optimāli izmantoti.

Latvijas varas iestādes pašas atzīst, ka praktiskie rezultāti līdzekļu meklēšanā nav apmierinoši. Tā kā trūkst stratēģiskas pieejas, daži noziedzīgie faktori var arī palikt nepamanīti. Tas var gadīties, piemēram, muitas pārbaudēs, kurās visa uzmanība tiek koncentrēta uz kontrabandu un viltotām precēm. Skaidras naudas starptautiskā aprīte, kas ir nozīmīgs faktors noziedzīgos tīklos, šķietami joprojām nav Latvijas varas iestāžu prioritāte.

Noziedzīgo nodarījumu finansiālie aspekti izmeklēšanā neieņem svarīgu vietu, tāpat finanšu izmeklēšana nav balstīta uz konkrētiem procesuāliem noteikumiem. Ja izmeklēšanas laikā tiek konstatēti finansiāli faktori, vairumā gadījumu netiek piešķirti papildu resursi vai pieaicināti papildu eksperti.

RESTREINT UE

Saskaņā ar Padomes Lēmumu 2007/845/TI tika izveidota Ekonomikas policijas pārvaldes pakļautībā esošā Finanšu analīzes un aresta grupa (*ARO*). Praksē *ARO* ir viens darbinieks, kas pilda tikai lēmumā paredzētās kontaktpunkta pamatfunkcijas. Taču, lai uzlabotu situāciju, tiek organizēts projekts ("Nacionālās *ARO* nodaļas stiprināšana: novērtēšana un noziedzīgi iegūtu līdzekļu identifikācijas, izsekošanas un izmeklēšanas uzlabošana"). Tas ir ilgtermiņa projekts agrīnā stadijā, un pašlaik nav iespējams novērtēt tā efektivitāti, taču tas būtu jāmin kā iespējama paraugprakse. Būtu jānodrošina projekta turpināšana.¹

Finanšu krīze skārusi arī Latviju. Visās tiesībsardzības iestādēs ir ievērojami samazināts budžets, ietekmējot algas (dažās jomās tika ziņots par samazinājumu 40 % apmērā).

Darbinieki, kuri ir skaitliski samazināti un nepiemēroti apmaksāti, ne vienmēr spēs stāties pretī noziedzīgiem grupējumiem, kam ir piekļuve plašiem finanšu resursiem un speciālistiem jurisprudences un finanšu jomā. Turklāt algu samazinājums var novest pie tiesībsardzības iestāžu darbinieku, prokuroru un tiesnešu apņēmības samazināšanās un korupcijas.

Šāda situācija kopā ar nespēju pieņemt darbā jaunus policijas darbiniekus un turpināt ekspertu apmācību ilgtermiņā radīs negatīvas sekas.

¹ Pēc vizītes Latvija sniedza informāciju, ka projekta "Nacionālās *ARO* nodaļas stiprināšana: novērtēšana un noziedzīgi iegūtu līdzekļu identifikācijas, izsekošanas un izmeklēšanas uzlabošana" mērķis ir ne tikai izvērtēt pašreizējo stāvokli valstī saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju, bet arī ar Īrijas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu apkaršanas biroja un Beļģijas Mantas aresta un konfiskācijas biroja atbalstu sīki izpētīt stāvokli valstī (darbību un tiesisko regulējumu) un sagatavot rīcības plānu un stratēģiju īsam, vidējam un ilgam termiņam. Kad valdība šos dokumentus apstiprinās, tos izmantotu kā detalizētu, saistošu, posmos iedalītu ceļvedi, lai nodrošinātu efektīva noziedzīgi iegūtu līdzekļu apkaršanas valsts modeļa izveidi.

Papildus starptautiskajiem partneriem minētajā projektā ir iesaistītas arī šādas Latvijas iestādes – Finanšu policijas pārvalde un Muitas kriminālpārvalde, Ģenerālprokuratūra, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs un Valsts policija (Ekonomikas policijas pārvalde un Organizētās noziedzības apkarošanas pārvalde).

Projekta mērķis ir arī papildināt plānoto nacionālo kriminālizlūkošanas modeli, kā arī šobrīd notiekošo projektu "Metodoloģijas izstrāde un ieviešana, lai sarindotu un sakopotu organizētas noziedzības grupas, lai prioritizētu mērķtiecīgāku iedarbību pret tām", lai pēc iespējas efektīvāk apkarotu organizēto noziedzību un vērstos pret nelikumīgi iegūtiem līdzekļiem.

RESTREINT UE

Organizētās noziedzības novēršanas, apkarošanas un samazināšanas valsts programma 2006.–2010. gadam tika saukta par pamatu prioritāšu izstrādei visās attiecīgajās iestādēs.

Tā kā programma drīz beigsies, ir jāpiemin Iekšlietu ministrijas un Valsts policijas iniciatīva saistībā ar nacionālo kriminālizlūkošanas modeli. Modelim ir potenciāls kļūt par starptautiski atzītu paraugpraksi, jo īpaši tādēļ, ka ar to valsts līmenī tiek īstenots Eiropas kriminālizlūkošanas modelis. Modelis ir pelnījis īstenošanu, jo ar to tiek uzlabota stratēģiskā un operatīvā plānošana un izstrādāta rentabla un proaktīva pieeja. Ir būtiski nepieļaut to, ka daudzsološa iniciatīva beigās kļūst tikai par intelekta vingrinājumu. Mērķis iesaistīt visu tiesībsardzības nozari ir apsveicams, un tam būtu jānodrošina gan politiskais, gan augstākās vadības līmeņa atbalsts.

Jāuzteic arī tas, ka varas iestādes šim projektam (arī citiem projektiem) plāno izmantot ES līdzekļus, ārvalstu labāko praksi, kā arī ņemt vērā notiekošo ES līmenī, piemēram, *HARMONY* projektu. Ar projektu Latvija uzņemas atbildību informācijas apmaiņā, kura izriet no dalības ES. Cerams, ka ar projektu tiks arī stiprināta saikne starp Latvijas valsts stratēģisko plānošanu un ES mēroga prioritātēm, piemēram, tām, kas balstītas uz Krievijas Organizētās noziedzības draudu novērtējumu (*ROCTA*) un Organizētās noziedzības draudu novērtējumu (*OCTA*).

Taču projektā nav izskaidrots, kā paredzēta finanšu izmeklēšanas uzlabošana. Tajā būtu jāparedz daudz plašāka finanšu izlūkdatu lietošana kā dzinulis izmeklēšanām un līdzekļu atgūvei. Tādēļ jāsecina, ka jāpievērš vairāk uzmanības noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem un finanšu izmeklēšanām. Tiem patiesībā būtu jāklūst par vienu no galvenajiem jaunā mehānisma punktiem.

Lai gan Latvijas varas iestādes apzinās arvien pieaugošo noziedzīgo shēmu sarežģītību un to, ka noziedznieku rīcībā ir būtiskas juridiskās un finansiālās zināšanas, nav skaidrs, kā šiem faktoriem pievēršas stratēģiskā līmenī, ka arī apmācību jomā.

Pašreizējā apmācību sistēma Latvijā rāda, ka varas iestādes pievērš maz uzmanības noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem un finanšu izmeklēšanai. Gan universitātēs, gan Policijas koledžā ir daži specializēti kursi, taču šķiet, ka tajos tiek nepietiekami pievērsta uzmanība finanšu noziegumiem un finanšu izmeklēšanai. Neskaitot saturu, kas demonstrē vispārējo valsts politiku, apmācību sistēmās varētu vajadzēt ieviest strukturālas izmaiņas.

RESTREINT UE

Īpašas apmācības, tostarp augstākā juridiskā izglītība, kas ir prasība plašam amatu klāstam, var iegūt dažādās Latvijas universitātēs, taču tās nav īpaši paredzētas valsts ierēdņiem. Vērtētāji uzskata, ka šāda pieeja varētu nākotnē radīt problēmas pietiekamā daudzumā pieņemt darbā kvalificētu personālu. Taču Iekšlietu ministrija ir nākusi klajā ar iniciatīvu un redzējumu, lai izstrādātu mācību plānu visām tiesībsardzības iestādēm augstākās izglītības līmenī.

Turklāt ir jāanalizē pašreizējais to apmācību līmenis noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanā, kuru obligāts apmeklējums dažām vienībām ir paredzēts Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā, jo dažu profesiju un vienību pārstāvji labāk apzinās savus ziņošanas pienākumus nekā citi.

Korupcija Latvijas iestādēm ir svarīgs jautājums. Valsts pieeja pamatoti ir balstīta uz līdzsvarotu sadalījumu starp apkarošanu, novēršanu un izglītošanu. Taču pašlaik spēkā esošais likums, saskaņā ar kuru darbojas KNAB, neattiecas uz korupciju privātajā sektorā (kas ir Valsts policijas kompetencē), ja tur nav iesaistīts valdības ierēdnis. Turklāt valsts ierēdņa definīcija ir uzskatāma par šauru un ne vienmēr skaidru, tādējādi ietekmējot izmeklēšanas iestāžu kompetences noteikšanu un piemērojamās tiesību normas.

Arī pašreizējā tiesu prakse ir nekonsekventa. Tā neparedz smagākus sodus par lielāka apmēra korupciju. Līdzīgu sodu piespriež neliela apmēra kukuļdošanai un daudz smagākiem pārkāpumiem. Piemēram, kādai personai, kas policistam bija iedevusi EUR 30 kukuli, piesprieda divu gadu nosacītu sodu un tādu pašu sodu piesprieda arī personai, kas KNAB ierēdnim iedeva EUR 70 000 kukuli.

Kopumā vērtētāji apsveic to, ka Latvijā tiek izstrādātas stratēģiskas pieejas, kurās iesaistītas vairākas iestādes, un ka intervētie likumdevēji saprot, ka vajadzīga proaktīva un uz izlūkdatiem balstīta policijas darbība. Turklāt līdzekļu atguves un ES finansējuma jomā tiek izmantota ārvalstu labākā prakse. Tomēr visas plānotās pārmaiņas, kuras gan ir apsveicamas, būtu jāapvieno ar stingrāku koncentrēšanos uz noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem.

RESTREINT UE

3. Izmeklēšana un kriminālvajāšana

3.1. Pieejamā informācija un datu bāzes

Latvijas iestādēm ir piekļuve vairākām datu bāzēm.

Saskaņā ar Zemesgrāmatu likumu visas apgabaltiesu zemesgrāmatu nodaļu datu bāzes ir apvienotas valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā, ko var uzskatīt par visu Latvijā reģistrēto nekustamo īpašumu centralizētu datu bāzi. Tajā ir iekļauta informācija par vairāk nekā 1 miljona īpašumu tiesisko statusu. Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas turētāja un administrētāja ir Tiesu administrācija.

Piekļuvi valsts vienotajai datorizētajai zemesgrāmatai var piešķirt visām tiesībaizsardzības iestādēm, kuru ikdienas darbā vajadzīga informācija par nekustamajiem īpašumiem. Informāciju var iegūt autorizēti lietotāji no iestādēm, kam, pamatojoties uz abpusēju vienošanos, ir tiešs pieslēgums informācijas sistēmai.

Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs ir administratīva struktūra, kas darbojas tieslietu ministra pārraudzībā. Tas reģistrē komersantus un to filiāles, ārvalstu komersantu un organizāciju pārstāvniecības un pārstāvjus, kooperatīvās sabiedrības, Eiropas ekonomisko interešu grupas, Eiropas komercsabiedrības, Eiropas kooperatīvās sabiedrības, politiskās partijas un to apvienības, administratorus, maksātnespējas subjektus, tiesiskās aizsardzības un maksātnespējas procesa norises, biedrības un nodibinājumus, reliģiskās organizācijas un to iestādes, arodbiedrības, masu informācijas līdzekļus, koncesijas līgumus, izšķirošās ietekmes, komercķīlas, laulāto mantiskās attiecības, reliģiskās organizācijas un to iestādes.

Uzņēmumu reģistrā ietilpst vairāki reģistri, piemēram:

- komercreģistrs, kas satur ziņas par komersantiem – fiziskām personām (individuālajiem komersantiem) un komercsabiedrībām (personālsabiedrībām un kapitālsabiedrībām), kas ir dibināti saskaņā ar Komerclikumu. Kopš 2004. gada oktobra saskaņā ar Eiropas Savienības Padomes Regulu Nr. 2157/2001 (2001. gada 8. oktobris) reģistrē arī Eiropas komercsabiedrības (*Societas Europea*);
- uzņēmumu reģistrs, kas satur ziņas par zemnieku saimniecībām, zvejnieku saimniecībām, kooperatīvajām sabiedrībām un individuālajiem uzņēmumiem;

RESTREINT UE

- biedrību un nodibinājumu reģistrs, kas satur ziņas par visām biedrībām un nodibinājumiem, kas dibināti saskaņā ar Biedrību un nodibinājumu likumu;
- politisko partiju reģistrs, kurā kopš 2007. gada saskaņā ar Politisko partiju likumu reģistrē politiskās organizācijas (partijas) un to apvienības.

Pieklūvi Uzņēmumu reģistra pārziņā esošajām datu bāzēm (reģistriem) var piešķirt visām tiesībaizsardzības iestādēm, kuru ikdienas darbā vajadzīga attiecīgā informācija. Informāciju var iegūt autorizēti lietotāji no iestādes, kam, pamatojoties uz parakstītu vienošanos, ir tiešs pieslēgums informācijas sistēmām.

Ceļu satiksmes drošības direkcija ir Satiksmes ministrijai pakļauta iestāde. Tā pārvalda transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistru.

Reģistrā glabāto informāciju var iedalīt šādās kategorijās: transportlīdzekļu vai kuģošanas līdzekļu tehniskie dati, īpašnieka dati, tehniskās apskates dati, dati par dažādām nodevām un maksām, dati par obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, kvalifikācijas dati, vadītāju apmācības dati, dati par aizliegumiem (transportlīdzekļiem, kuģošanas līdzekļiem vai personām), dati par nesamaksātām soda naudām (transportlīdzekļiem, kuģošanas līdzekļiem vai personām).

Sistēmai var piekļūt šādas struktūras un personas: Valsts policija, Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs, Valsts robežsardze, pašvaldības, prokuratūra, apdrošināšanas sabiedrības, Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs, Iedzīvotāju reģistrs, komercķīlu reģistrs, zvērināti tiesu izpildītāji, Valsts ieņēmumu dienests, tiesas, juridiskas un fiziskas personas.

Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistram, pamatojoties uz abpusēju vienošanos, var piekļūt autorizēti lietotāji, tieši pieslēdzoties datu bāzei. Reģistrēto sistēmas lietotāju skaits pārsniedz 6 000.

Valsts tehniskās uzraudzības aģentūra ir pakļauta Lauksaimniecības ministrijai, un tā uztur un administrē informācijas sistēmu par traktortehniku, tās piekabēm un traktortehnikas vadītājiem.

Informācijas sistēmā ietilpst ziņas par reģistrētajiem traktoriem, treileriem un citu speciālo pašgājējtehniku, kā arī par personām, kurām ir atļauja vadīt traktortehniku.

Sistēmu izmanto šādas struktūras: Valsts policija, Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs, Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs, Iedzīvotāju reģistrs, Komerķīlu reģistrs un Valsts ieņēmumu dienests. Sistēmai ir 120 reģistrēti lietotāji.

RESTREINT UE

Latvijā nav vienota bankas kontu reģistra. Ir izveidots centrālais reģistrs tikai par juridiskām personām. Iesaistītie dienesti var iegūt nepieciešamos bankas datus dažādos veidos.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likumu šos pasākumus var piemērot ikvienā krimināllietā, ja iegūto informāciju var izmantot kā pierādījumu konkrētajā izmeklēšanā. Darījumu pārraudzību var veikt uz laiku līdz trim mēnešiem. Nepieciešamības gadījumā izmeklēšanas tiesnesis šo termiņu var pagarināt uz laiku līdz trim mēnešiem.

Ministru kabinets ir pieņēmis noteikumus par darījumu pārraudzību un šo darbību maksimāli pieļaujamiem termiņiem. Ministru kabineta noteikumi Nr. 535 par darījumu pārraudzību stājās spēkā 2010. gada 15. jūnijā.

Ārpus kriminālprocesi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam ir tiesības ar ģenerālprokurora vai viņa īpaši pilnvarota prokurora akceptu izdot rīkojumu Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjektam veikt darījumu pārraudzību tā klienta kontā – uz laiku līdz vienam mēnesim. Tas ir iespējams, ja Kontroles dienestam ir pamatots iemesls aizdomām, ka ir noticis vai notiek noziedzīgs nodarījums, tajā skaitā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, terorisma finansēšana vai šo darbību mēģinājums. Ja nepieciešams, šo termiņu uz laiku līdz vienam mēnesim var pagarināt ģenerālprokurors vai viņa īpaši pilnvarots prokurors.

Neskaitot FIV, pārraudzīt bankas kontu un pieprasīt informāciju no finanšu iestādēm var šādas iestādes:

- tiesas – saistībā ar tiesvedībā esošām lietām;
- izmeklēšanas iestādes – ar tiesneša atļauju pirmstiesas izmeklēšanas laikā saistībā ar kriminālprocesu;
- prokuratūra – ar tiesneša atļauju pirmstiesas izmeklēšanas laikā saistībā ar kriminālprocesu;
- Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs – pirmstiesas kriminālprocesā, kā arī, pamatojoties uz priekšnieka (vai pilnvarotas personas) lēmumu, ko ir akceptējis Augstākās tiesas priekšsēdētājs (vai pilnvarots Augstākās tiesas tiesnesis), ja informācija ir vajadzīga procedūrām, kuras paredzētas likumā Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu

RESTREINT UE

darbībā (piemēram, valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu kontrole, ziņu ievākšana par bezskaidrās naudas uzkrājumiem, gūtajiem ienākumiem, veiktajiem darījumiem un parādsaistībām), vai arī informācija ir vajadzīga saistībā ar Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumu (lai ievāktu ziņas par politisko partiju un apvienību ikgadējām finanšu darbībām, kā arī par priekšvēlēšanu perioda izdevumu deklarācijā un vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijā minēto finanšu līdzekļu un dāvanu likumību un ziņu patiesumu).

Informācijas pieprasījums ir jāiesniedz rakstiski, un subjekts, kuram iesniedz pieprasījumu, jāinformē par tiesisko pamatu, atsaucoties uz attiecīgo tiesību aktu, starptautisko nolīgumu vai Eiropas Savienības tiesību aktu.

Kreditīestādei, kura saņēmusi pieprasījumu, nav tiesību informēt klientu vai trešo personu par to, ka ziņas par klienta bankas kontu vai darījumu (darījumiem) ir sniegtas tiesai vai prokuratūrai. Ja tiesību aktā vai starptautiskā nolīgumā ir paredzēts aizliegums informēt klientu vai trešo personu par to, ka ir saņemts informācijas pieprasījums, tiesa, prokuratūra, izmeklēšanas iestāde vai persona, kas veic izmeklēšanas darbības, pieprasot informāciju par juridiskas vai fiziskas personas kontiem un veiktajiem darījumiem, pieprasījumā vērš uzmanību uz šo aizliegumu, vienlaikus sniedzot informāciju par to, uz kāda pamata (tiesību akta vai starptautiska nolīguma) aizliegums ir piemērojams.

Kopš Latvija 2004. gada 1. maijā ratificēja Konvenciju par Eiropas Savienības dalībvalstu savstarpēju palīdzību krimināllietās un tās protokolu, Latvijas tiesību aktos ir noteikumi, kas reglamentē starptautisku sadarbību šajā jomā.

Kopš ratificēšanas konvencijai un tās protokolam ir likuma spēks, tāpēc nav vajadzības pieņemt papildu noteikumus, lai tos īstenotu.

Izmeklēšanas iestādes pieprasījumu iesniedz Ģenerālprokuratūrai, kas pilda koordinatora funkcijas, nosūtot tiesiskās palīdzības lūgumu kompetentajai ārvalsts iestādei.

RESTREINT UE

Tiesvedības laikā institūcija, kas atbild par savstarpējas tiesiskās palīdzības lūgumu izsniegšanu, ir tiesa. Par lūguma izsniegšanu atbildīgā iestāde ir Tieslietu ministrija.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likumu ārvalstu lūgumus pirmstiesas posmā izskata un izlemj Ģenerālprokuratūra, bet līdz kriminālvajāšanas uzsākšanai – arī Valsts policija.

Pēc lietas nodošanas tiesai ārvalsts lūgumu izskata Tieslietu ministrija, kas nosūta to tiesai izpildei. Ja valstis vai to kompetentās iestādes ir vienojušās par tiešo sazināšanos, lūgumus izskata un izlemj attiecīgās iestādes.

Latvijas iestādes ir konstatējušas vairākas problēmas saistībā ar tiesiskās palīdzības lūgumu izpildi citās valstīs starptautiskajā tiesu iestāžu sadarbībā. Piemēram, Tieslietu ministrija kā kompetentā iestāde nosūta tiesiskās palīdzības lūgumu uz ārvalstīm un nesaņem apstiprinājumu par lūguma izpildi, jo apstiprinājumi tiek sūtīti Latvijas tiesām, nevis tai iestādei, kura izsniegusi lūgumu. Turklāt dažas dalībvalstis sagatavo tiesiskās palīdzības lūgumus savā oficiālajā valodā, tāpēc vajadzīgs tulkojums un tas aizkavē šo lūgumu izpildi un lietu izmeklēšanu.

Latvijas iestādes informē, ka vairākas valstis, kas saņēmušas Tieslietu ministrijas izsniegtus tiesiskās palīdzības lūgumus, ir atteikušās tos izpildīt, pamatojot atteikumu ar to, ka tiesiskās palīdzības lūgumi būtu jānosūtīti saņēmējai valstij, neiesaistot centralizētu iestādi. Praksē Valsts policija ir piedzīvojusi gadījumus, kad tiesiskās palīdzības lūguma izpildes apstiprinājumi ir aizkavēti (piemēram, saņemti pēc gada) vai arī apstiprinājums nav saņemts vispār un tiesiskās palīdzības lūgums nav izpildīts nezināmu iemeslu dēļ. Šāda pieeja ievērojami aizkavē izmeklēšanu. Vairākos gadījumos ir konstatēts, ka valstis neievēro starptautisko tiesību aktu prasības par tiesiskās palīdzības lūgumu izskatīšanu.

Valsts policija kā lūguma saņēmēja iestāde dažkārt saņem tiesiskās palīdzības lūgumus caur Interpola un Eiropola sakaru kanāliem. Vairākos gadījumos tiesiskās palīdzības lūgumi no trešām valstīm ir saņemti caur diplomātiskiem, nevis tiesībsardzības kanāliem. Latvijas iestādes uzsver, ka, šādi nosūtot tiesiskās palīdzības lūgumus, to izpilde tiek aizkavēta.

RESTREINT UE

3.2. Finanšu izmeklēšana un finanšu izlūkdatu izmantošana

Kā minēts iepriekš, nav īpašas sistēmas vai atsevišķa tiesiskā regulējuma finanšu izmeklēšanai, kā arī šajā jautājumā nav noteikta politika vai stratēģija. Finanšu aspektu izmeklēšanu veic saskaņā ar Kriminālprocesa likumu kā parastu kriminālizmeklēšanu, un tai piemēro tādus pašus noteikumus.

Tomēr finanšu aspektu izmeklēšanu uzskata par īpaši noderīgu lietās, kas saistītas ar organizēto noziedzību, kā arī ar kibernoziģumiem. Finanšu izmeklēšanas rezultātā var atklāt, ka noziedzīgās darbībās ir iesaistītas personas, par kurām tas agrāk nebija zināms, un tā palīdz atklāt noziedzīgu grupējumu finansējuma avotus, kā arī finanšu shēmas noziedzīgām darbībām.

Kriminālprocesa likumā ir paredzēta vispārējā kārtība un īpaša kārtība noziedzīgi iegūtu līdzekļu un noziedzīgu darbību finanšu aspektu izmeklēšanai.

Vispārējā kārtība paredz, ka mantu par noziedzīgi iegūtu var atzīt ar spēkā stājušos tiesas nolēmumu vai prokurora lēmumu par kriminālprocesa pabeigšanu.

Pirmstiesas kriminālprocesa laikā mantu par noziedzīgi iegūtu var atzīt arī:

- 1) ar rajona (pilsētas) tiesas lēmumu Kriminālprocesa likuma 59. nodaļā noteiktajā kārtībā, ja mantas īpašnieks vai likumīgais valdītājs nav zināms un ja procesa virzītājam ir pietiekami pierādījumi, kas nerada šaubas par mantas noziedzīgo izcelsmi (mantas saistību ar noziedzīgu nodarījumu);
- 2) ar procesa virzītāja lēmumu, ja pirmstiesas izmeklēšanas laikā pie aizdomās turētā, apsūdzētā vai trešās personas ir atrasta un izņemta manta, attiecībā uz kuru tās īpašnieks vai likumīgais valdītājs iepriekš bija pieteicis mantas zudumu un pēc tās atrašanas, novēršot saprātīgas šaubas, pierādījis savas tiesības.

Īpašo kārtību piemēro, lai lietu atrisinātu savlaicīgi un nodrošinātu procesa ekonomiju. Tā paredz, ka procesa virzītājam ir tiesības uzsākt atsevišķu procesu, ja pastāv šādi nosacījumi:

- 1) pierādījumu kopums dod pamatu uzskatīt, ka mantai, kura izņemta, ir noziedzīga (ar noziedzīgu nodarījumu saistīta) izcelsme;

RESTREINT UE

- 2) objektīvu iemeslu dēļ krimināllietas nodošana tiesai tuvākajā laikā (saprātīgā laika periodā) nav iespējama vai tas var radīt būtiskus neattaisnotus izdevumus.

Finanšu izmeklēšanu var ierosināt un pabeigt arī tad, ja par attiecīgo nodarījumu nav notiesājoša sprieduma.

Finanšu izlūkdatu iegūšanā un analizē galvenā loma ir Kontroles dienestam (FIV). Tas analizē informāciju par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem, kā arī vajadzības gadījumā pieprasa papildu informāciju no ziņu sniedzējiem vai dažādām valsts un pašvaldību datu bāzēm, kā arī līdzīgām ārvalstu iestādēm.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā ir noteiktas personas, kurām ir pienākums nekavējoties ziņot Kontroles dienestam par katru neparastu un aizdomīgu darījumu un pēc Kontroles dienesta pieprasījuma septiņu darbdienu laikā sniegt tam šo personu rīcībā esošo informāciju par klientu vai tā finanšu darījumu (darījumiem), līdzekļu izcelsmi un to tālāku kustību.

Lai nodrošinātu attiecīgo datu savākšanu, minētā likuma 15. un 21. pants aizliedz kredītiestādēm un finanšu iestādēm atvērt un uzturēt anonīmus (neidentificētu klientu) kontus, un minētā likuma subjektam ir aizliegts veikt jebkāda veida darījumus ar čaulas bankām¹. Čaulas banku dibināšana un darbība Latvijas Republikā ir aizliegta. Minētā likuma 25. pants "Darījuma attiecības ar politiski nozīmīgu personu" paredz īpašus pasākumus, ja klients vai konta patiesais labuma guvējs ir politiski nozīmīga persona. Šādos gadījumos minētā likuma subjektam jāveic šādi pasākumi: jāsaņem valdes vai valdes īpaši pilnvarota valdes locekļa piekrišana pirms darījuma attiecību uzsākšanas; jāveic un jādokumentē pasākumi, lai noteiktu klienta naudas vai citu darījumos izmantoto līdzekļu izcelsmi; pastāvīgi jāuzrauga klienta veiktie darījumi.

¹ Čaulas banka ir kredītiestāde, kas nav fiziski pārstāvēta teritorijā, kuras jurisdikcijā tā darbojas. Termina definīcija ir sniegta minētā likuma 1. pantā.

RESTREINT UE

Finanšu izlūkdati var būt par pamatu kriminālizmeklēšanas uzsākšanai. Kontroles dienests sniedz informāciju pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai un tiesām, ja šī informācija rada pamatotas aizdomas, ka ir noticis noziedzīgs nodarījums.

Izmeklēšanas iestādes, saņēmušas informāciju, var veikt finanšu izmeklēšanu saskaņā ar Operatīvās darbības likumu, lai apstiprinātu iegūto informāciju un pierādījumus personas saukšanai pie atbildības saskaņā ar Krimināllikumu.

2009. gadā FIV apstrādāja apmēram 21 000 ziņojumu par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem. Lielākā daļa ziņojumu bija saņemti no bankām. Ziņu sniedzēji var nosūtīt ziņojumus elektroniski vai papīra veidā.

Ziņojumā jābūt klienta identifikācijas datiem, plānotā, pieteiktā, konsultētā, uzsāktā, atliktā, veiktā vai apstiprinātā darījuma aprakstam, kā arī darījumā iesaistīto personu identifikācijas datiem, darījuma summai, darījuma veikšanas vai pieteikšanas laikam un vietai un, ja minētā likuma subjekta rīcībā ir darījumu apliecinājoši dokumenti, šo dokumentu kopijām. Jāsniedz arī pamatojums, kāpēc ziņotāja iestāde uzskata darījumu par aizdomīgu.

Ziņojums Kontroles dienestam, kas saņemts no ziņotājas iestādes vai līdzīgas ārvalstu iestādes par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem, vai pat pēc savas iniciatīvas iesniegts ziņojums ir pietiekams pamats sākt izmeklēšanu.

1999. gadā Kontroles dienests kļuva par *Egmont Group* locekli, kas radīja tiesisko pamatu un tehniskās spējas (izmantojot grupas īpašo komunikāciju tīklu) informācijas apmaiņai ar šīs organizācijas 119 locekļiem. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 62. pantā ir paredzēts, ka Kontroles dienests drīkst sadarboties ar līdzīgām ārvalstu iestādēm, kā arī lūgt informāciju citām ārvalstu iestādēm.

Iestāžu sadarbība valsts līmenī notiek katrā gadījumā atsevišķi.

Lai veicinātu izmeklēšanu, Latvijas tiesību akti ļauj tajā piedalīties ekspertiem, kas nav tiesībsardzības iestāžu darbinieki (privātiem ekspertiem, piemēram, grāmatvežiem un finanšu ekspertiem).

RESTREINT UE

Saskaņā ar Kriminālprocesa likumu procesa virzītājs (izmeklētājs, prokurors vai tiesnesis) var pieaicināt personu, kurai ir pietiekamas zināšanas un praktiskā pieredze, un uzdot tai veikt ekspertīzi.

Pieaicinātajam ekspertam ir tiesības:

- 1) iepazīties ar krimināllietas materiāliem;
- 2) pieprasīt no procesa virzītāja ekspertīzes veikšanai nepieciešamo papildu informāciju un materiālus;
- 3) atteikties izdarīt ekspertīzi (dot atzinumu), ja iesniegtie materiāli nav pietiekami vai uzdotie jautājumi pārsniedz viņa kompetenci;
- 4) saņemt to izdevumu atlīdzību, kas radušies sakarā ar ierašanos pēc procesa virzītāja aicinājuma.

Pieaicinātajam ekspertam ir tiesības veikt tikai lēmumā paredzēto ekspertīzi un sniegt atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Ja eksperts uzskata, ka viņš var iegūt kriminālprocesam svarīgas ziņas, par kurām jautājums nav uzdots, viņam par to rakstveidā jāinformē procesa virzītājs.

Zvērinātam revidentam ir pilnvaras veikt kriminālprocesu, ja viņš saņēmis procesa virzītāja lēmumā noteiktu vai izmeklēšanas darbības protokolā fiksētu konkrētu uzdevumu.

Revidents procesa virzītāja uzdevumā:

- 1) veic inventarizāciju;
- 2) veic dokumentu apskati un izņemšanu;
- 3) apskata preces, produkciju un izejvielas revīzijas veikšanai nepieciešamajā apjomā;
- 4) sniedz saimnieciskās un finansiālās darbības aprakstu revidenta pārskatā, ja to iespējams dot bez revīzijas veikšanas;
- 5) aptaujā lieciniekus vai piedalās viņu nopratināšanā;
- 6) izdara revīziju ar procesa virzītāju saskaņotā apjomā;
- 7) iepazīstina ieinteresētās personas ar revīzijas materiāliem;
- 8) sniedz revidenta vērtējumu par ieinteresēto personu iebildumiem.

RESTREINT UE

3.3 Sadarbība ar Eiropolu un *Eurojust*

Latvijas iestādes uzskata, ka sadarbība ar Eiropolu un savstarpējā informācijas apmaiņa ir laba. Nav ziņots par nopietnām grūtībām. Lielākajā daļā jomu Eiropols piekrīt šim vērtējumam.

Eiropola mītnē strādā divi sakaru virsnieki no Latvijas. Latvijas sakaru virsnieku biroja vadītāju ir norīkojusi Valsts policija, otru Latvijas sakaru virsnieku – Valsts ieņēmumu dienests.

Latvija piedalās vairākās analīzes darba lietās (*AWF*). Finanšu noziegumu jomā Latvija piedalās šādās *AWF*: *AWF Sustrans* (aizdomīgi darījumi/noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija), *AWF MTIC* ("pazudušā" komersanta krāpšanas darījumi Kopienā), *AWF Smoke* (tabakas kontrabanda), *AWF Terminal* (kredītkaršu krāpšana) un *AWF Cyborg* (kibernozieģumi). Kopš 2004. gada Latvija ir Kemdenas līdzekļu atguves tīkla (*CARIN*) locekle.

Ir vērts aplūkot Latvijas dalību atsevišķās *AWF*.

AWF Terminal. Latvijas kontaktpunkts šajā *AWF* ir Valsts policija. Sadarbība ir viduvēja, tomēr, kad informācija tiek sniegta, ieguldījums ir uzskatāms par augstvērtīgu.

AWF Smoke. Šajā darba lietā Latviju pārstāv Valsts ieņēmumu dienesta Muitas kriminālpārvalde. Eiropolam sniegtās informācijas kvalitāte un apjoms ir viduvēji. Tomēr Latvija izrāda gatavību sadarboties, strādājot ar šo lietu. *AWF* analītiķu nosūtītos lūgumus apstrādā laikā. Turklāt Latvija ir izvēlējusies *AWF Smoke* platformu kā galveno platformu informācijas apmaiņai ar citām dalībvalstīm par tabakas kontrabandu, nevis apmainās ar šo informāciju tieši divpusēji. Latvija ir arī *AWF Smoke* koordinācijas grupas locekle.

AWF Cybercrime. Šīs darba lietas kontaktpunkts ir Valsts policijas Ekonomikas policijas pārvaldes kibernetizācijas nodaļa. Tā kā šī darba lieta ir izveidota nesen, vērtēt informācijas apmaiņu starp Eiropolu un Latviju būtu par agru.

RESTREINT UE

AWF Sustrans. Latvija ir *AWF Sustrans* locekle, bet pašreizējais sadarbības līmenis ir uzskatāms par neapmierinošu. Sākotnēji Finanšu policija un Ekonomikas policija aktīvi izrādīja gatavību sadarboties un vairākos gadījumos sniedza informāciju par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju ar krāpšanu saistītās lietās. Tomēr šī sadarbība ir ievērojami apsīkusi.

Nozīmīgu datu nepieejamība no finanšu izlūkošanas vienības ir uzskatāma par nopietnu trūkumu.

No Eiropola viedokļa spēkā esošie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas tiesību akti Latvijā neļauj izveidot integrētu pieeju starp visiem iesaistītajiem Latvijas partneriem (FIV, prokuratūru un tiesībsardzības iestādēm). Līdz ar to, Latvijā nepastāvot iekšējai iestāžu sadarbībai, Eiropols no Latvijas tiesībsardzības iestādēm nesaņem nepieciešamo informāciju, un tas ievērojami ierobežo tā spējas iegūt pilnīgu izlūkdatu pārskatu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju Eiropā.

Stāvoklis ir uzskatāms par nopietnu, jo Latvija ir viena no ES dalībvalstīm, kuru ekonomikā pastāv ievērojama Krievijas organizētās noziedzības grupējumu ietekme.

AWF MTIC. Latviju pārstāv Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvalde. Latvija piedalās arī *Mistral* mērķa grupā, kas analizē informāciju par PVN krāpšanu emisiju tirdzniecībā. Latvija izrāda lielu atbalstu un sniedz augstvērtīgu informāciju.

AWF MTIC ir saņēmusi ievērojamu skaitu Latvijas lietu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju saistībā ar PVN krāpšanu.

CARIN tīklam Latvijā ir divi kontaktpunkti – Ģenerālprokuratūras prokurors (Starptautiskās sadarbības nodaļa) Rīgā un Valsts policijas galvenais inspektors (Ekonomikas policijas pārvalde) Rīgā.

Latvija nolēma nepievienoties *AWF Copy*. Tomēr šobrīd izskatīšanā esoša lieta ļauj secināt, ka Latvijas Muitas kriminālpārvaldes rīcībā ir augstvērtīga informācija, ar ko tā varētu dalīties. Šo lēmumu tāpēc varētu pārskatīt. Latvijas iestāžu savāktās ziņas var būt nozīmīgas ES mēroga centienos risināt arvien pieaugošās problēmas.

RESTREINT UE

3.3.1 Sadarbība ar Eiropolu

Līdzekļu atguves dienesta funkcijas Latvijā ir uzdotas Ekonomikas policijas pārvaldei. Tā kā Eiropola Noziedzīgi iegūtu līdzekļu birojs līdz šim nav veicis tādas operatīvas darbības, kas būtu saistītas ar informācijas apmaiņu ar Latviju par līdzekļu izsekošanu, novērtējumu par tās efektivitāti no Eiropola viedokļa nevar veikt.

3.3.2 Sadarbība ar *Eurojust*

Kompetentās Latvijas iestādes sadarbojas ar *Eurojust*, kas sniedz atbalstu izmeklēšanā un kriminālvajāšanā saistībā ar noziegumiem un pārkāpumiem, kas minēti *Eurojust* lēmumā, tostarp finanšu noziegumiem.

Lūgumu skaits, ko Latvija nosūtījusi *Eurojust*, līdz 2008. gadam pieauga, sasniedzot 30 lūgumus – salīdzinājumā ar 14 lūgumiem 2005. gadā. 2009. gadā dalībvalsts nosūtīja 17 lūgumus.

Latvijai nosūtīto lūgumu skaits kopš 2004. gada, kad tika nosūtīti 8 lūgumi, ir arvien pieaudzis. 2009. gadā dalībvalsts saņēma 48 lūgumus.

Eurojust valsts loceklis no Latvijas – kurš ir prokurors – pievienojās *Eurojust* 2004. gada aprīlī.

3.4 Secinājumi

Kā norādīts iepriekš, aprakstot valsts kriminālpolitiku, finanšu izmeklēšana un noziedzīgi iegūtu līdzekļu jautājumi, šķiet, neieņem nozīmīgu vietu Latvijas tiesībsardzības sistēmā. Tāpēc nav paredzēta īpaša procesuālā kārtība vai izmeklēšanas instrumenti.

Tomēr pastāv pamatmehānismi, kas vajadzības gadījumā ļauj iegūt datus, piemēram, par bankas kontiem, nekustamajiem īpašumiem vai uzņēmumiem. Tā kā Latvijā ir tikai 22 reģistrētas bankas, tiek apgalvots, ka vajadzīgās informācijas plūsma un meklēšana nerada problēmas. Tomēr, lai sekmētu izmeklēšanas darbu, varētu apsvērt centralizēta bankas kontu reģistra izveidi.

Šī iespēja jau ir minēta kā mērķis Organizētās noziedzības novēršanas, apkarošanas un samazināšanas valsts programmā, kurā teikts, ka Latvijas Bankai vajadzētu "izveidot vienotu banku kontu reģistru, kas uzrādītu visus personai Latvijas bankās reģistrētos kontus". Tas ir paveikts daļēji, jo centrālajā reģistrā, kas šobrīd darbojas, ir iekļautas tikai juridiskās personas.

RESTREINT UE

Turklāt vērtētāji nesaņēma nekādas konkrētas ziņas par esošās juridisko personu bankas kontu centrālās datu bāzes faktisko izmantošanu, un vizītes laikā tā netika pieminēta.

Finanšu izlūkošanu, šķiet, saprot šaurā nozīmē un attiecina galvenokārt uz FIV apstrādātajiem datiem. Turklāt vienības spējas, šķiet, netiek izmantotas tik plaši, cik būtu iespējams, lai gan tās rīcībā ir vērtīgas zināšanas un cītīgi darbinieki. Sadarbība valsts līmenī notiek katrā gadījumā atsevišķi, un to varētu uzlabot.

Ir arī apšaubāms, vai tiesībsardzības iestādēm, kas saņem ziņojumus no FIV, ir pietiekamas spējas tos apstrādāt. Ierobežoti cilvēkresursi un tas, ka nav noteiktas prioritātes, varētu būt nopietna problēma šajā jomā. Tomēr FIV ir apmierināta ar izmeklēšanas iestāžu atbildes reakciju.

Katrā ziņā valsts līmeņa mehānismu uzlabošana sekmētu arī starptautisko sadarbību. Šobrīd resursu izmantojums no ES viedokļa ir nepietiekams, jo Eiropolam nav piekļuves vērtīgiem Latvijas FIV datiem.

Tiesību aktos ir noteikts, ka finanšu izlūkošanas vienībai jāsniedz informācija pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai vai tiesai, ja šī informācija rada pamatotas aizdomas, ka attiecīgā persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, tajā skaitā veikusi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu vai šo darbību mēģinājumu. Varētu apsvērt iespēju paplašināt informācijas saņēmēju loku, lai sekmētu starptautisku sadarbību un savstarpēji izdevīgu informācijas apmaiņu.

Saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem FIV nevar tieši apmainīties ar informāciju ar Eiropolu. Tomēr informācijas apmaiņa var notikt ar Latvijas Eiropola nacionālās nodaļas starpniecību.

Latvija nepiedalās *AWF Copy*, kurā notiek darbs ar viltotām precēm. Šo pieeju vajadzētu pārskatīt, ņemot vērā Latvijas rīcībā iespējami esošo izlūkdatu vērtību, kā arī melnā tirgus nozīmi.

Tabakas un cigarešu kontrabanda šķiet nopietna problēma Latvijai muitai. Pastāv starpiestāžu plāns tiesībsardzības darbību stiprināšanai kontrabandas apkarošanā. Viens no šā plāna galvenajiem elementiem ir valsts līmeņa un starptautiskās sadarbības uzlabošana pēc tam, kad būs izstrādāts izlūkošanas modelis. Tā kā izlūkošana šķiet galvenais nākamās kontrabandas apkarošanas stratēģijas elements, Latvijas muitai būtu ieteicams uzlabot Eiropolam iesniedzamās informācijas kvalitāti. Tas savukārt varētu ļaut atklāt jaunas starptautiskas saiknes starp noziedzniekiem, kas darbojas Latvijā, un lietām citās dalībvalstīs.

RESTREINT UE

Attiecībā uz "pazudušā" komersanta krāpšanas darījumiem Kopienā (*MTIC* krāpšanu) Latvijas dalība Eiropola *AWF* ir pelnījusi uzslavu. Šī sekmīgā sadarbība varētu turpmāk izvērsties aktīvākā operatīvā darbībā. Varētu, piemēram, ar citām dalībvalstīm izveidot apvienotas izmeklēšanas grupas, piedaloties Eiropalam (*AWF MTIC*), lai pastiprinātu cīņu pret "pazudušajiem" komersantiem, kas darbojas Latvijā, vai pret noziedzniekiem, kas ļaunprātīgi izmanto Latvijas finanšu pakalpojumus.

4. Iesaldēšana un konfiskācija

4.1. Iesaldēšana

4.1.1. Valsts līmenī

Pastāv divi pamata tiesiskie risinājumi līdzekļu iesaldēšanai (aresta uzlikšanai).

Kriminālizmeklēšanas laikā aresta uzlikšanu mantai veic uz Kriminālprocesa likuma pamata.

Savukārt Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumu piemēro, ja ir saņemts ziņojums par aizdomīgu vai neparastu darījumu un ir pietiekams pamats, lai FIV apturētu darījumu vai debeta operāciju kontā.

Kriminālprocesa likuma 361. pants "Aresta uzlikšana mantai" nosaka – lai nodrošinātu mantisko jautājumu risināšanu kriminālprocesā, kā arī iespējamo mantas konfiskāciju, kriminālprocesā uzliek arestu aizturētā, aizdomās turētā vai apsūdzētā mantai, arī mantai, kas viņiem pienākas no citām personām, vai to personu mantai, kuras ir materiāli atbildīgas par aizdomās turētā vai apsūdzētā rīcību.

Tāpat arestu var uzlikt mantai, lai nodrošinātu konfiscējamā noziedzīgā nodarījuma rīka vērtības piedziņu, ja šis rīks pieder citai personai. Arestu var uzlikt arī noziedzīgi iegūtai vai ar kriminālprocesu saistītai mantai, kas atrodas pie citām personām.

Arestu var uzlikt noziedzīgi iegūtai mantai, arī finanšu līdzekļiem, kā arī noziedzīgi iegūtās mantas izmantošanas rezultātā gūtajiem augļiem.

RESTREINT UE

Pirmstiesas procesā arestu mantai uzliek ar procesa virzītāja lēmumu, kuru apstiprinājis izmeklēšanas tiesnesis. Bet iztiesāšanas laikā lēmumu pieņem tiesa.

Neatliekamajos gadījumos, kad manta var tikt atsavināta, iznīcināta vai noslēpta, procesa virzītājs var uzlikt arestu mantai ar prokurora piekrišanu. Par uzlikto arestu procesa virzītājs ne vēlāk kā nākamajā darba dienā paziņo izmeklēšanas tiesnesim, uzrādot protokolu un citus materiālus, kas pamato aresta nepieciešamību un neatliekamību. Ja izmeklēšanas tiesnesis neapstiprina lēmumu, arests mantai jānoņem.

Procesa virzītājs var uzdot aresta izpildi Valsts policijai, kā arī paziņo par mantas arestu attiecīgajam publiskajam reģistram, kurā reģistrētas tiesības uz šo mantu, lai tas varētu ierakstīt aizliegumu šo mantu atsavināt un apgrūtināt ar citām lietu vai saistību tiesībām. Publiskajam reģistram nosūta apstiprinātu lēmuma kopiju.

Ja attiecībā uz mantu, pirms tai uzlikts arests, ir reģistrēta hipotekārā vai cita ar likumu noteikta reģistrējama ķīla, rīcība ar ieķīlāto mantu var notikt tikai pēc saskaņošanas ar procesa virzītāju. Ja šāda manta ar tiesas lēmumu ir atzīta par noziedzīgi iegūtu, mantas arestam ir prioritāte attiecībā pret ķīlu.

Nav atļauts uzlikt arestu pirmās nepieciešamības priekšmetiem, ko lieto persona, kuras mantai tiek uzlikts arests, tās ģimenes locekļi un viņu apgādībā esošas personas. Šis aizliegums neattiecas uz noziedzīgi iegūtu mantu vai citu ar noziedzīgo nodarījumu saistītu mantu.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 389. pantu visi drošības līdzekļi, kas pirmstiesas procesā piemēroti attiecībā uz mantu, ir pagaidu rakstura, un tie jāatceļ šāda termiņā:

- 1) par kriminālpārkāpumu – sešu mēnešu laikā;
- 2) par mazāk smagu noziegumu – deviņu mēnešu laikā;

RESTREINT UE

- 3) par smagu noziegumu – divpadsmit mēnešu laikā;
- 4) par sevišķi smagu noziegumu – astoņpadsmit mēnešu laikā;

Kriminālprocesā par smagu vai sevišķi smagu noziegumu izmeklēšanas tiesnesis termiņu var pagarināt vēl par sešiem mēnešiem, bet ne vairāk kā par trim mēnešiem vienā pagarinājumā.

Kriminālprocesa likumā ir noteikts, ka par aresta uzlikšanu mantai raksta protokolu. Protokols nav jāraksta, ja lēmums par mantas arestu nodots izpildei kredītiestādei un nav nepieciešams aprakstīt mantas individuālās pazīmes. Tādā gadījumā personu, kuras mantai uzliek arestu, informē par šo lēmumu.

Kriminālprocesa likuma 336. pantā ir noteikts, ka sūdzību par kriminālprocesu veicošās amatpersonas rīcību vai nolēmumu var iesniegt procesā iesaistītā persona, kā arī persona, kuras tiesības vai likumīgās intereses ir aizskartas ar konkrēto rīcību vai nolēmumu. Sūdzību var iesniegt:

- 1) par izmeklētāja vai izmeklētāja tiešā priekšnieka rīcību vai lēmumiem – uzraugošajam prokuroram;
- 2) par prokurora rīcību vai lēmumiem – amatā augstākam prokuroram;
- 3) par izmeklēšanas tiesneša rīcību vai lēmumiem – tiesas priekšsēdētājam;
- 4) par tiesas nolēmumu – augstāka līmeņa tiesai.

Ja tiek uzlikts arests lietām, kuru apgrozība aizliegta ar likumu, kā arī naudai, valūtai un vērtspapīriem, banku izdotiem akreditīviem, vekseliem, akcijām un citiem naudas dokumentiem, to glabāšanas vietu un kārtību nosaka Ministru kabinets. Naudas noguldījumi un vērtspapīri, kas glabājas bankās vai citās kredītiestādēs, netiek izņemti, bet pēc lēmuma saņemšanas par aresta uzlikšanu ar tiem tiek pārtrauktas izdevumu operācijas.

RESTREINT UE

Kriminālprocesa laikā lēmums par aresta atcelšanu jāpieņem, ja:

- 1) personu attaisno;
- 2) tiesa nav pieņēmusi lēmumu, ka manta atzīstama par noziedzīgi iegūtu;
- 3) procesa virzītājs izbeidz kriminālprocesu ar rehabilitējošu lēmumu;
- 4) kriminālprocesā nav pieprasīta kaitējuma kompensācija vai cietušais to atsaucis;
- 5) noziedzīgs nodarījums pārkvalificēts pēc cita Krimināllikuma panta, kas neparedz mantas konfiskāciju;
- 6) arestēto mantu ar procesa virzītāja atļauju Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā tiesu izpildītājs pārdevis;
- 7) zudis jebkurš cits iemesls mantisko jautājumu risinājuma nodrošināšanai.

Kā norādīts iepriekš, arī FIV ir tiesības iesaldēt līdzekļus.

Finanšu iestādes (un citas struktūras, kurām ir pienākums sniegt ziņas FIV) atturas no viena vai vairāku savstarpēji saistītu darījumu veikšanas vai no noteikta veida debeta operācijām klienta kontā, ja darījums saistīts vai ir pamatotas aizdomas, ka tas saistīts ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu. Attiecīgā struktūra par atturēšanos veikt darījumu nekavējoties, ne vēlāk kā nākamajā darbdienā, ziņo finanšu izlūkošanas vienībai. Ne vēlāk kā piecu darbdienu laikā pēc ziņojuma saņemšanas finanšu izlūkošanas vienība izvērtē, vai lēmums ir pieņemts atbilstoši likuma noteikumiem un vai tiesību ierobežojums ir samērīgs, un izdod pamatotu rīkojumu turpināt vai izbeigt atturēšanos no darījuma veikšanas vai no noteikta veida debeta operācijām klienta kontā.

Ne vēlāk kā 40 dienu laikā pēc tam, kad saņemts ziņojums par atturēšanos veikt darījumu, bet izņēmuma gadījumā ģenerālprokurora vai viņa īpaši pilnvarota prokurora noteiktajā papildu termiņā – ne ilgākā kā 40 dienas, kas nepieciešams pieprasītās informācijas saņemšanai no ārvalstīm, finanšu izlūkošanas vienība izdod rīkojumu apturēt darījumu vai noteikto debeta operāciju klienta kontā, ja:

- nauda vai citi līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 4. panta 3. punktu. Šādā gadījumā darījumu vai noteikto debeta operāciju klienta kontā aptur uz rīkojumā noteikto laiku, bet ne ilgāku par sešiem mēnešiem,

RESTREINT UE

- pamatojoties uz finanšu izlūkošanas vienības rīcībā esošo informāciju, rodas aizdomas, ka notiek noziedzīgs nodarījums, tajā skaitā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija vai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas mēģinājums. Šādā gadījumā darījumu aptur uz rīkojumā noteikto laiku, bet ne ilgāku par 45 dienām.

Kontroles dienests ar rīkojumu apturēt darījumus vai debeta operācijas kontā uzdod likuma subjektam (piemēram, finanšu iestādei vai kredītiestādei) nosūtīt klientam minētā rīkojuma kopiju, kā arī vēstulē izskaidrot rīkojuma apstrīdēšanas kārtību.

Persona, kuras darījums vai noteikta veida debeta operācijas ir apturētas, var apstrīdēt Kontroles dienesta izdotos rīkojumus īpaši pilnvarotam prokuroram 30 dienu laikā no dienas, kad saņēmusi rīkojuma kopiju.

Īpaši pilnvarota prokurora lēmumu var apstrīdēt ģenerālprokuroram, kura lēmums ir galīgs.

Kontroles dienesta izsniegto rīkojumu var atcelt pats Kontroles dienests, ja ir pierādīta līdzekļu izcelsmes likumība.

4.1.2. Sadarbība Eiropas līmenī – Pamatlēmuma 2003/577/TI īstenošana

Padomes Pamatlēmumu 2003/577/TI (2003. gada 22. jūlijs) par to, kā Eiropas Savienībā izpilda īpašuma vai pierādījumu iesaldēšanas rīkojumus, Latvijā īsteno ar Kriminālprocesa likuma grozījumiem, kas stājās spēkā 2007. gada 11. novembrī.

Pirms tam lūgumus iesaldēt pierādījumus sūtīja ārvalsts kompetentajai iestādei līdz ar tiesiskās palīdzības lūgumiem. Tāpēc tiesiskās palīdzības lūgumu izskatīšanas laiks bija ilgāks.

RESTREINT UE

2008. gadā tika nosūtīti divi iesaldēšanas rīkojumi uz Lietuvu un neviens netika saņemts.

2009. gadā tika nosūtīti četri iesaldēšanas rīkojumi – divi uz Igauniju un pa vienam uz Nīderlandi un Vāciju – un tika saņemts viens rīkojums no Dānijas.

Pirmajos piecos 2010. gada mēnešos ir nosūtīti divi iesaldēšanas rīkojumi – uz Igauniju un Poliju – un neviens nav saņemts.

4.1.2.1. Pieredze, rīkojoties kā izdošanas valstij

Latvijas kā izdošanas valsts rīcības pamatā ir Kriminālprocesa likuma 74. nodaļa "Lūgums ārvalstij par procesuālās darbības veikšanu".

829.¹ pants attiecas uz aresta uzlikšanu mantai vai kratīšanu, ko Latvija lūdz veikt citai ES dalībvalstij.

Aresta uzlikšana mantai citā dalībvalstī notiek, pamatojoties uz procesa vai pirmstiesas procesa virzītāja pieņemtu un izmeklēšanas tiesneša apstiprinātu lēmumu. Kratišana citā Eiropas Savienības dalībvalstī tiek izdarīta, pamatojoties uz izmeklēšanas tiesneša pieņemtu lēmumu.

Izmeklēšanas tiesnesis nekavējoties, bet ne vēlāk kā triju darba dienu laikā, apstiprina vai noraida procesa virzītāja pieņemto lēmumu par aresta uzlikšanu mantai un aizpilda noteiktas formas apliecinājumu. Procesa virzītājs nodrošina apliecinājuma tulkojumu valodā, kuru norādījis tā saņēmējs.

Lēmumu par aresta uzlikšanu mantai vai kratīšanu pieņem tiesas procesa laikā, un apliecinājumu aizpilda un tā tulkojumu nodrošina tiesa, kuras lietvedībā krimināllieta atrodas.

Lēmumu par aresta uzlikšanu mantai vai lēmumu par kratīšanu, apliecinājumu un tā tulkojumu procesa virzītājs iesniedz Ģenerālprokuratūrai, kas tos nekavējoties, bet ne vēlāk kā triju darba dienu laikā nosūta attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts kompetentajai iestādei.

Latvijas iestādes nesniedza ziņas par to, ka būtu radušās kādas problēmas, meklējot saņēmējas iestādes.

Atsevišķos gadījumos pēc citas dalībvalsts (Lietuvas vai Igaunijas) lūguma ir sniegta papildu paskaidrojoša informācija.

RESTREINT UE

Rodoties jautājumiem, lūgumus apspriež tieši starp kompetentajām iestādēm, neiesaistot *Eurojust* vai Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu.

4.1.2.2. Pieredze, rīkojoties kā izpildes valstij

Latvijas kā izpildes valsts rīcības pamatā ir Kriminālprocesa likuma 73. nodaļa "Palīdzība ārvalstij procesuālo darbību veikšanā".

812. pantā ir uzskaitītas iestādes, kas ir kompetentas izskatīt ārvalsts lūgumu.

Pirmstiesas procesā ārvalsts lūgumu izskata Ģenerālprokuratūra. Līdz kriminālvajāšanas uzsākšanai šādu lūgumu izskata un izlemj arī Valsts policija.

Pēc lietas nodošanas tiesai ārvalsts lūgumu izskata Tieslietu ministrija.

Saskaņā ar likumu gadījumā, ja valstis vai to kompetentās iestādes ir vienojušās par tiešo sazināšanos, lūgumus izskata un izlemj attiecīgās iestādes. Tas, jādomā, varētu attiekties uz sadarbību, kuras pamatā ir ES pamatlēmumi.

Aresta uzlikšanu mantai (vai kratīšanu) pēc citas dalībvalsts lūguma Latvijā veic saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 825.¹ pantu. Saņemot ārvalsts lūgumu, Ģenerālprokuratūra nekavējoties, bet ne vēlāk kā 24 stundu laikā izvērtē tā izpildes iespējamību. Ja izpilde ir iespējama, Ģenerālprokuratūra nosaka šā nolēmuma izpildes iestādi. Tā arī paziņo lūguma izdošanas dalībvalsts attiecīgajai kompetentajai iestādei par nolēmuma pieņemšanu izpildei vai arī sniedz atteikuma motivāciju.

Lūgumu izpilda saskaņā ar Latvijas Kriminālprocesa likuma noteikumiem. Lai atzītu ārvalsts rīkojumu par aresta uzlikšanu mantai, nav nepieciešama izmeklēšanas tiesneša piekrišana. Tiek ņemtas vērā lūguma izdošanas valsts īpašas procesuālas prasības, ja vien tās nepārkāpj Kriminālprocesa likuma pamatprincipus.

Līdz šim rīkojumi par līdzekļu iesaldēšanu ir saņemti pa pastu. Kriminālprocesa likumā nav precizēts mehānisms rīkojumu saņemšanai. Latvija pieņem lūgumus latviešu vai angļu valodā.

RESTREINT UE

Latvijas iestādes ir ziņojušas par vienu gadījumu, kad rīkojums par līdzekļu iesaldēšanu ir saņemts bez apstiprinājuma dokumenta. Kad lūguma izdošanas valsts bija atsūtījusi pieprasītos papildu dokumentus, rīkojumu izpildīja. Nav piemēru gadījumiem, kad ārvalsts lūgums nebūtu ticis izpildīts.

Ieinteresētajām pusēm saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 825.⁶ pantu ir pieejami atsevišķi tiesiskās aizsardzības līdzekļi attiecībā uz mantu, kam uzlikts arests. Tomēr sūdzības iesniegšana neaptur ārvalsts rīkojuma izpildi. Ja Ģenerālprokuratūra saņem sūdzību par darbībām, kas saistītas ar citas dalībvalsts procesuālā nolēmuma izpildi, tā par sūdzības iesniegšanu un tās pamatojumu, kā arī par sūdzības izskatīšanas rezultātu informē nolēmuma izdevējvalsts kompetento iestādi.

Latvija kā lūguma saņēmēja valsts var atteikties izpildīt ārvalsts rīkojumu vai atlikt tā izpildi.

Atteikuma iemesli ir uzskaitīti 825.² pantā, un to starpā ir gadījumi, kad:

- apliecinājums nav atsūtīts, ir nepilnīgs vai nav saistīts ar lūgumu;
- attiecīgā persona bauda imunitāti;
- izpilde pārkāptu dubultās sodīšanas nepieļaujamības (*ne bis in idem*) principu;
- nodarījums, uz kuru attiecas lūgums, nav iekļauts Kriminālprocesa likuma pielikumā un nav noziedzīgs pēc Latvijas likuma.

Lūguma izpildi var atlikt, piemēram, gadījumos, kad tā izpilde var kaitēt Latvijā uzsāktam kriminālprocesam.

4.2. Konfiskācija (tostarp saistībā ar Padomes Pamatlēmumu 2005/212/TI un Padomes Pamatlēmumu 2006/786/TI)

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 514. pantu noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācija un piedziņa ir viens no jautājumiem, kas jāizlemj tiesas apspriedē.

Saskaņā ar krimināltiesību aktiem konfiskāciju var veikt divos veidos – kā kriminālsodu saskaņā ar Krimināllikuma 42. pantu vai arī kā procesuālu piespiedu līdzekli saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 27. nodaļu "Rīcība ar noziedzīgi iegūtu mantu" un 59. nodaļu "Process par noziedzīgi iegūtu mantu".

Konfiskācijas kā kriminālsoda izpildes procedūra ir noteikta Latvijas Sodu izpildes kodeksā.

RESTREINT UE

Krimināllikuma 42. pantā ir skaidrots, ka mantas konfiskācija ir notiesātā īpašumā esošās mantas vai tās daļu piespiedu bezatlīdzības atsavināšana valsts īpašumā. Mantas konfiskāciju var piemērot kā kriminālsodu gadījumos, kas noteikti Krimināllikuma Sevišķajā daļā (piemēram, par cilvēku tirdzniecību, ķīlnieku sagrābšanu, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, zādzību un naudas viltošanu).

Mantas konfiskācija iespējama neatkarīgi no tā, vai persona ir vai nav notiesāta. Kriminālprocesa likuma 355. pants paredz konfiskāciju gadījumos, kad persona nav notiesāta – atsevišķus mantas veidus atzīstot par noziedzīgi iegūtiem. Šajā gadījumā pierādīšanas pienākums ir apsūdzētajam. Minētajā pantā ir definēta noziedzīgi iegūta manta. Tajā noteikts, ka manta ir atzīstama par noziedzīgi iegūtu, ja personas īpašumā vai valdījumā tā tieši vai netieši nonākusi noziedzīga nodarījuma rezultātā.

Ja netiek pierādīts pretējais, par noziedzīgi iegūtu uzskatāma manta, arī finanšu līdzekļi, kas pieder personai, kura:

- 1) ir organizētas noziedzīgas grupas dalībnieks vai atbalsta to;
- 2) pati iesaistījies teroristiskās darbībās vai uztur pastāvīgas attiecības ar personu, kas iesaistīta teroristiskās darbībās;
- 3) pati iesaistījies cilvēku tirdzniecībā vai uztur pastāvīgas attiecības ar personu, kas iesaistīta cilvēku tirdzniecībā;
- 4) pati iesaistījies noziedzīgās darbībās ar narkotiskām vai psihotropām vielām vai uztur pastāvīgas attiecības ar personu, kas iesaistīta šādās darbībās;
- 5) pati iesaistījies noziedzīgās darbībās ar viltotu naudu, valsts finanšu instrumentiem vai uztur pastāvīgas attiecības ar personu, kas iesaistīta šādās darbībās;
- 6) pati iesaistījies noziedzīgās darbībās, lai šķērsotu valsts robežu vai sekmētu citas personas pārvietošanu pāri valsts robežai, vai nodrošinātu citām personām iespēju nelikumīgi uzturēties Latvijas Republikā, vai uztur pastāvīgas attiecības ar personu, kas iesaistīta šādās darbībās;
- 7) pati iesaistījies noziedzīgās darbībās saistībā ar bērnu pornogrāfiju vai bērnu seksuālo izmantošanu vai uztur pastāvīgas attiecības ar personu, kas iesaistīta šādās darbībās.

RESTREINT UE

Minētā panta izpratnē pastāvīgu attiecību uzturēšana ar citu personu, kura iesaistīta noteiktās noziedzīgās darbībās, nozīmē, ka persona dzīvo kopā ar otru personu vai arī kontrolē, nosaka vai ietekmē tās uzvedību.

356. pants attiecas uz mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu.

Mantu par noziedzīgi iegūtu var atzīt ar spēkā stājušos tiesas nolēmumu vai prokurora lēmumu par kriminālprocesa pabeigšanu.

Pirmstiesas kriminālprocesa laikā mantu par noziedzīgi iegūtu var atzīt arī:

- 1) ar rajona (pilsētas) tiesas lēmumu likuma 59. nodaļā noteiktajā kārtībā, ja procesa virzītājam ir pietiekami pierādījumi, kas nerada šaubas par mantas noziedzīgo izcelsmi (mantas saistību ar noziedzīgu nodarījumu);
- 2) ar procesa virzītāja lēmumu, ja pirmstiesas kriminālprocesa laikā pie aizdomās turētā, apsūdzētā vai trešās personas ir atrasta un izņemta manta, attiecībā uz kuru tās īpašnieks vai likumīgais valdītājs iepriekš bija pieteicis mantas zudumu un pēc tās atrašanas, novēršot saprātīgas šaubas, pierādījis savas tiesības.

355. panta noteikumi tiek piemēroti praksē. 2008. gadā tos piemēroja 47 reizes, 2009. gadā – 49 reizes un 2010. gadā – 22 reizes. Konfiskāciju kā sodu 2008. gadā piemēroja 880 reizes un 2009. gadā – 679 reizes.

Ja noziedzīgi iegūta manta ir atsavināta, iznīcināta, noslēpta vai nomaskēta un to nav iespējams konfiscēt, konfiskācijai vai piedziņai var pakļaut citu mantu, arī finanšu līdzekļus, konfiscējamās mantas vērtībā.

Ja apsūdzētajam nav mantas, ko varētu pakļaut konfiskācijai, konfiscēt var:

- 1) mantu, ko apsūdzētā persona pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas bez atbilstošas atlīdzības ir atsavinājusi trešajai personai;
- 2) apsūdzētās personas laulātā mantu, ja vien vismaz trīs gadus pirms noziedzīgā nodarījuma uzsākšanas nav noteikta laulāto mantas šķirtība;
- 3) citas personas mantu, ja ar šo personu apsūdzētajam ir kopīga (nedalīta) saimniecība.

RESTREINT UE

Procesa virzītājam ir tiesības lietas savlaicīgas atrisināšanas un procesa ekonomijas interesēs izdalīt no krimināllietas materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu un uzsākt procesu, ja pastāv šādi nosacījumi:

- 1) pierādījumu kopums dod pamatu uzskatīt, ka mantai ir noziedzīga (ar noziedzīgu nodarījumu saistīta) izcelsme;
- 2) objektīvu iemeslu dēļ krimināllietas nodošana tiesai tuvākajā laikā (saprātīgā laika periodā) nav iespējama vai tas var radīt būtiskus neattaisnotus izdevumus.

Tiesa izlemj:

- 1) vai manta ir saistīta ar noziedzīgu nodarījumu;
- 2) vai ir zināms mantas īpašnieks vai likumīgais valdītājs;
- 3) vai kādai personai ir likumīgas tiesības uz mantu;
- 4) rīcību ar noziedzīgi iegūtu mantu.

Ja tiesa atzīst, ka mantas saistība ar noziedzīgu nodarījumu nav pierādīta, tā pieņem lēmumu izbeigt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu.

Pastāv tiesiskās aizsardzības līdzekļi konfiskācijas gadījumā. Personai, kas ieguvusi attiecīgo mantu labā ticībā, ir tiesības saskaņā ar civilprocesu iesniegt prasību. Turklāt pirms notiesājoša sprieduma stāšanās spēkā Kriminālprocesa likums paredz iespēju nolēmumu pārsūdzēt (pilnībā vai daļēji) augstākā tiesu instancē.

Apgabaltiesa trīs tiesnešu sastāvā izskata pārsūdzības prasību vai prokurora prasību 10 dienu laikā no dienas, kad uzklaudzējusi pārsūdzētāju un izskatījusi iesniegtos pierādījumus. Tiesa var atcelt rajona (pilsētas) tiesas nolēmumu par īpašuma noziedzīgo izcelsmi un pieņemt lēmumu par procesa izbeigšanu. Lēmums ir galīgs.

Pēc sprieduma stāšanās spēkā tiesa saskaņā ar Latvijas Piespiedu ietekmēšanas līdzekļu izpildes likumu nosūta izpildu rakstu par mantas konfiskāciju tiesu izpildītājam. Tiesu izpildītājs pārbauda konfiscējamo mantu un, ja nav prasību no trešām personām, nodod to Valsts ieņēmumu dienestam.

RESTREINT UE

Latvijas iestādes uzskata, ka Pamatlēmuma 2005/212/TI (2005. gada 24. februāris) par noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un īpašuma konfiskāciju noteikumi ir īstenoti un ir iekļauti Kriminālprocesa likuma 27. nodaļā "Rīcība ar noziedzīgi iegūtu mantu" un 59. nodaļā "Process par noziedzīgi iegūtu mantu".

Attiecībā uz starptautisko sadarbību Latvija ir īstenojusi Pamatlēmumu 2006/783/TI par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu konfiskācijas rīkojumiem. Nepieciešamie Kriminālprocesa likuma grozījumi stājās spēkā 2009. gada 14. jūnijā.

Ja nav iespējams izpildīt Latvijā pieņemto nolēmumu par mantas konfiskāciju, jo tā ir notiesātās personas dzīvesvieta (vai juridiskās personas reģistrētā juridiskā adrese), bet tai piederošā manta vai no tās gūtie ienākumi ir citā Eiropas Savienības dalībvalstī, tiesa Latvijā pieņemto nolēmumu par mantas konfiskāciju kopā ar īpašā formā aizpildītu apliecinājumu nosūta Tieslietu ministrijai. Tieslietu ministrija nodrošina tulkojumu.

Attiecībā uz citas dalībvalsts izdotu konfiskācijas rīkojumu Kriminālprocesa likuma 801.¹¹ pants nosaka, ka 10 dienu laikā pēc nolēmuma saņemšanas par mantas konfiskāciju (ja materiālu apjoms ir sevišķi liels, 30 dienu laikā) Tieslietu ministrija noskaidro, vai nepastāv Kriminālprocesa likumā paredzēti iemesli atteikumam. Atteikuma iemesli ir uzskaitīti 801.⁹ pantā, un to starpā ir gadījumi, kad:

- 1) apliecinājums ir nepilnīgs vai neatbilst lūgumam;
- 2) nodarījums, uz kuru attiecas lūgums, nav ietverts Kriminālprocesa likuma pielikumā un nav noziedzīgs pēc Latvijas likuma;
- 3) lūguma izpilde pārkāptu *ne bis in idem* principu;
- 4) attiecīgā persona Latvijā bauda imunitāti;
- 5) nolēmuma izpilde Latvijā nav iespējama;
- 6) prasībai iestāties noilgums un nolēmums attiecas uz nodarījumu, kas ir Latvijas jurisdikcijā;
- 7) persona nav sasniegusi vecumu, ar kuru iestājas kriminālatbildība;

RESTREINT UE

- 8) nolēmums pieņemts personas prombūtnē, izņemot gadījumus, kad persona ir informēta par procesu vai pati informējusi, ka nolēmumu neapstrīd;
- 9) ir pamats uzskatīt, ka sods noteikts personas dzimuma, rases, reliģiskās piederības, tautības, valodas vai politisko uzskatu dēļ;
- 10) nolēmuma izpilde būtu pretrunā ar Latvijas tiesību sistēmas pamatprincipiem.

Ja iemesli atteikumam nav konstatēti, izskatītos materiālus nosūta tiesai pēc personas dzīvesvietas (vai juridiskās personas reģistrētās juridiskās adreses) vai īpašuma atrašanās vietas. Tiesnesis pārbauda lūguma izpildīšanas pamatu, vēlreiz noskaidro, vai nepastāv atteikuma iemesli, un pieņem lēmumu par Latvijā izpildāmo mantas konfiskāciju vai par atteikšanos izpildīt konfiskācijas rīkojumu.

Ja tiesnesis pieņem lēmumu par ārvalstīs izdota mantas konfiskācijas rīkojuma izpildi, tiesu izpildītājs saņem izpildrakstu par konfiskāciju. Tieslietu ministrija saņem tiesneša pieņemtā lēmuma kopiju un informāciju par tiesu izpildītāju, kuram lēmums nosūtīts izpildei.

Tiesneša pieņemto lēmumu par Latvijā izpildāmo mantas konfiskāciju var pārsūdzēt apelācijas instances tiesai 10 dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas. Apelācijas instances tiesas tiesnesis sūdzību izskata rakstveida procesā, un lēmums nav pārsūdzams.

Pēc Pamatlēmuma 2006/783/TI īstenošanas Tieslietu ministrija nav saņēmusi nevienu citas dalībvalsts izdotu konfiskācijas rīkojumu un neviens Latvijas rīkojums nav nosūtīts uz ārvalstīm, tāpēc pagaidām nav konstatētas praktiskas problēmas.

4.3. Secinājumi

Šķiet, ka Latvijas iestāžu rīcībā ir visi nepieciešamie instrumenti noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanai un konfiskācijai. Ir pieejams un praksē tiek piemērots arī apgrieztais pierādīšanas pienākums. Tomēr vērtētāju rīcībā nav statistikas datu, kas ļautu novērtēt, cik daudzās lietās tas būtu piemērojams, cik reižu prokuratūra to ir prasījusi, kā arī cik daudzās lietās un kādu iemeslu dēļ tiesas apgriezto pierādīšanas pienākumu ir noraidījušas.

RESTREINT UE

Konfiskācijas sistēmas pamatā nav mantas vērtība, jo nolēmumos par konfiskāciju ir norādītas konkrētas mantas. Kopumā visaptveroši statistikas dati nav pieejami, jo katra iestāde glabā savus atsevišķos ierakstus. Tāpēc nav iespējams salīdzināt iesaldēto vai konfiscēto līdzekļu vērtību. Tā rezultātā nevar novērtēt sistēmas vispārējo efektivitāti, ne arī konstatēt visus kavēkļus un vājās vietas.

Statistikas dati, šķiet, ir apkopoti tikai par iesaldētajiem līdzekļiem un kontiem, lai gan saskaņā ar apgalvojumiem arests tiek regulāri uzlikts arī kustamai un nekustamai mantai. Šāda pieeja liek noprast, ka cīņā pret organizēto noziedzību (vai noziedzību vispār) noziedznieku līdzekļu atņemšanai ir otršķirīga nozīme. Nešķiet, ka līdzekļu iesaldēšana, konfiskācija un atguve būtu tiesībaizsardzības iestāžu un prokuratūras prioritāte. Šos pasākumus parasti piemēro, lai atlīdzinātu pārkāpumu radītos zaudējumus.

Iemesls satraukumam ir arī ierobežota starptautiskā sadarbība un pieejamo instrumentu, īpaši atsevišķu pamatlēmumu, reta izmantošana. To daļēji var izskaidrot ar vispārēju priekšroku agrāk izmantotajiem savstarpējas tiesiskās palīdzības risinājumiem un jauno savstarpējās atzīšanas mehānismu procesuālajiem trūkumiem, piemēram, ierobežotu darbības jomu (iesaldēšana un pierādījumu vākšana) un formas sarežģītību.

Turklāt starptautiskā sadarbība (rīkojumu apmaiņa) notiek ar centrālo kontaktpunktu starpniecību. Lai gan Latvijas iestādes ir uzsvērušas, ka šāda kārtība ir uzlabojusi lūgumu kvalitāti, ļāvusi savākt statistikas datus un – ņemot vērā pārvaldes lielumu – nav radījusi vērā ņemamus kavējumus, vērtētāji uzskata, ka šī pieeja ir pretrunā attiecīgo pamatlēmumu garam, jo to mērķis ir sekmēt tiešus kontaktus starp iesaistītajām iestādēm.

Visbeidzot, atsevišķi ārvalstu konfiskācijas rīkojuma atteikuma iemesli, piemēram, pieņēmums, ka (citas dalībvalsts) nolēmuma pamatā bijis personas dzimums, rase, reliģiskā piederība, tautība, valoda vai politiskie uzskati, pārsniedz pamatlēmuma darbības jomu un kavē tiesu iestāžu sadarbību Eiropas Savienībā.

5. ES finanšu interešu aizsardzība – pieejamie mehānismi, īpaši sadarbība ar *OLAF*

Kā aprakstīts iepriekš, ES finanšu interešu aizsardzības sistēmas pamatā Latvijā ir divas struktūras: Finanšu ministrijas valsts sekretāra vadītā Koordinācijas padome un Krāpšanas apkarošanas

RESTREINT UE

koordinācijas dienests.

Nesen Koordinācijas padome lūdza ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda pārvaldības iestādēm sagatavot informāciju par finanšu korekciju proporcionalitāti attiecībā uz ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda izdevumiem. Padome arī ierosināja Tieslietu ministrijai veikt grozījumus spēkā esošajos tiesību aktos, lai attiecīgajām valsts pārvaldes iestādēm paredzētu privileģētu stāvokli kā kreditoriem bankrota gadījumā.

Koordinācijas padome arī lūdza Lauksaimniecības ministrijai ziņot par darbībām, kas veiktas, lai samazinātu nepamatotu izmaksu skaitu, jo apmēram 80 % nepamatoto izmaksu ES izdevumos ir attiecināmi uz lauksaimniecību. Turklāt Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienestam lūdza veikt pārbaudi iestādēs, kurās ir visvairāk nepamatotu izmaksu gadījumu vai vislielākās nepamatoti izmaksātās summas. Padome plāno 2010. gada jūlijā iesniegt Ministru kabinetam pirmo ziņojumu par nepamatoti izmaksātiem Eiropas Savienības fondu līdzekļiem.

Latvijas iestādēm vajadzētu ne vien turpināt veikt šāda veida pārbaudes, bet arī izvērtēt konstatētos nepamatotu izmaksu gadījumus, izmantojot gan fondu pārvaldības iestāžu zināšanas, gan attiecīgos izmeklēšanas dienestus, lai varētu veiksmīgāk atklāt iespējamu krāpšanu.

Šajā saistībā būtu jāatzīmē, ka kriminālizmeklēšanu skaits, kas uzsāktas saistībā ar konstatētiem nodarījumiem, kuri ietekmē ES budžetu, ir ļoti neliels. Tiek uzskatīts, ka tas nav saistīts ar zemo pārkāpumu līmeni šajā jomā, bet gan norāda uz pastāvošās sistēmas efektivitātes trūkumiem.

Šķiet, ka ES ieņēmumu pusē Muitas Kriminālpārvaldes galvenā darbības joma ir cīņa pret narkotiku tirdzniecību un cigarešu kontrabandu. Ir svarīgi, ka tikai vienreiz – 2007. gadā – muitas krāpšanu uzskatīja par prioritāti. Šo prioritāti atcēla, jo, kā skaidro Latvijas iestādes, "neveiksmīgā seminārā, kur šīs prioritātes izvēlēja, neizdevās panākt vajadzīgo izpratnes līmeni". Jāšaubās, vai tas attaisno centienu peticību cīņā pret izvairīšanos no ievadmuitas un antidempinga maksājumiem.

Eiropas Savienības ieņēmumu un izdevumu jomā efektīva un rezultatīva informācijas apmaiņa starp policijas un prokuratūras iestādēm un kompetentajām administratīvajām iestādēm Latvijā ir neaizstājama. Sarunā ar prokuratūru vērtētājiem radās iespaids, ka informācijas plūsma par administratīvajiem procesiem, no vienas puses, un kriminālprocesiem, no otras puses, nav tik regulāra un pilnīga, kā vajadzētu.

RESTREINT UE

Latvijas iestādes arī atzīst, ka nav īpašu pasākumu, lai nodrošinātu, ka iesaistītās iestādes bez atsevišķa pieprasījuma sniedz *OLAF* informāciju par rezultātiem tādās ar krāpšanu saistītās krimināllietās, kuras apdraud Kopienas finanšu intereses. Kā skaidro Latvijas iestādes, tas ir tāpēc, ka šajā jomā nav iedibinātas prakses. Informāciju par kriminālprocesu virzību (ierosināšanu, izbeigšanu, pabeigšanu) var nosūtīt, bet saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem tas nav obligāti. Tā kā lietā var būt iesaistītas daudzas struktūras, nav skaidrs, kurai no tām šāda informācija būtu jānosūta *OLAF*.

Atbildot uz jautājumu par pašreizējo stāvokli saistībā ar Konvencijas par Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzību un tās protokolu īstenošanu, Latvijas Tieslietu ministrija nosūtīja savas atbildes kopiju uz Eiropas Komisijas 2008. gada 16. aprīļa otro ziņojumu par konvencijas un tās protokolu īstenošanu. Šajā vēstulē galvenokārt skatīti četri jautājumi, kuros pēc Eiropas Komisijas teiktā Latvijas tiesību akti vēl nav (pilnībā) saskaņoti ar konvenciju un tās protokoliem – tādās krāpšanas definīcija, kas skar EK finanšu intereses, juridisko personu atbildība, krāpšanas rīku izņemšana un konfiskācija, kā arī Kopienas ierēdņu Latvijā izdarīto pārkāpumu tiesu piekritība. Latvijas iestādes uzskata, ka Latvijas tiesību akti atbilst konvencijai un tās protokoliem visos četros jautājumos. Šis viedoklis Latvijas iestādēm un Komisijai vēl jāapspriež.

Saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem *OLAF* darbinieki var palīdzēt kriminālizmeklēšanā. Tam ir divi galvenie tiesiskie risinājumi – pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 34. un 113. pantu.

34. pantā ir noteikts, ka pieaicinātajam ekspertam ir tiesības veikt procesa virzītāja vai izmeklēšanas grupas dalībnieka lēmumā noteikto ekspertīzi un sniegt atbildes uz uzdotajiem jautājumiem.

Saskaņā ar 113. pantu *OLAF* darbinieki var piedalīties kriminālprocesā kā speciālisti – personas, kuras pēc kriminālprocesu veicošās amatpersonas aicinājuma sniedz tai palīdzību, izmantojot savas speciālās zināšanas vai darba iemaņas noteiktā jomā.

Amatpersona, kura uzaicinājusi speciālistu, informē viņu par to, kādā procesuālajā darbībā viņš ir aicināts sniegt palīdzību, par viņa tiesībām un pienākumiem, kā arī par atbildību par apzināti nepatiesas informācijas sniegšanu.

RESTREINT UE

Speciālistam ir pienākums:

- 1) ierasties kriminālprocesu veicošās amatpersonas norādītajā laikā un vietā un piedalīties izmeklēšanas darbībā, ja ir ievērota uzaicināšanas kārtība;
- 2) sniegt palīdzību, izmantojot savas zināšanas un iemaņas, bet neizdarot praktiskus pētījumus, izmeklēšanas darbības veikšanā, noziedzīga nodarījuma pēdu atrašanā, faktu un apstākļu izprašanā, kā arī izmeklēšanas darbības norises un rezultātu fiksēšanā;
- 3) vērst izmeklēšanas darbības veicēja uzmanību uz apstākļiem, kas ir nozīmīgi apstākļu atklāšanā un izprašanā;
- 4) neizpaust izmeklēšanas darbības saturu un rezultātus, ja par to neizpaušanu ir īpaši brīdināts.

Speciālistam ir tiesības dokumentā, kurā tiek fiksēta izmeklēšanas darbība, izdarīt piezīmes saistībā ar viņa veiktajām darbībām vai sniegto skaidrojumu.

Turklāt saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 834. pantu Latvijā notiekošā kriminālprocesā apvienotajā izmeklēšanas grupā var iekļaut citas dalībvalsts pārstāvi.

Apvienotajā izmeklēšanas grupā var iekļaut arī starpvalstu organizācijas darbinieku, ja viņam šādas tiesības būtu vienā no dalībvalstīm. Piekomandētais dalībnieks var Latvijā patstāvīgi veikt vadītāja uzdotās procesuālās darbības.

Piekomandētais dalībnieks savu pilnvaru ietvaros un vadītāja noteiktajā apjomā var veikt procesuālas darbības valstī, kuru viņš pārstāv.

Pēc vizītes ekspertu grupa saņēma informāciju, ka Latvija piedalās trīs apvienotajās izmeklēšanas grupās.

Saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem Eiropas Komisija var būt cietusī puse krimināllietā, kas saistīta ar pārkāpumiem, kuri ietekmē ES budžetu – juridisko personu, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, var atzīt par cietušo krimināllietas iztiesāšanā līdz tiesas izmeklēšanas sākumam pirmās instances tiesā. Cietušais var prasīt atlīdzību par zaudējumiem, un tiesa nolēmumā pieņem lēmumu par šo prasību. Cietušajam ir vairākas tiesības pirmstiesas un tiesas procesā, piemēram, tiesības

RESTREINT UE

iesniegt pieteikumus par izmeklēšanas un citu darbību veikšanu, kā arī tiesā piedalīties krimināllietas izskatīšanā un izteikt savu viedokli par katru apspriežamo jautājumu. Kriminālprocesa likuma 357. 359. un 360. pantā ir noteikta kārtība noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijai un atlīdzībai cietušajiem.

6. Ieteikumi

6.1 Ieteikumi Latvijai

1. Vajadzētu pilnībā īstenot Nacionālo kriminālizlūkošanas modeli ar grozījumiem, kas nodrošina to, ka noziedzīgi iegūtus līdzekļus uzskata par vienu no tā galvenajiem elementiem un ka finanšu izlūkošanas iespējas tiek pilnībā izmantotas. Gatavojot apdraudējumu novērtējumus valstī, izvēloties prioritātes un plānojot konkrētas operatīvās darbības, būtu jāņem vērā noziedznieku finanšu resursi un ar tiem saistītas darbības, tādas kā naudas plūsmas un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija. (Skatīt 2.4.)
2. Būtu jāizstrādā skaidrs mehānisms, kas ļautu veicināt datu vākšanu un analīzi par iesaldētajiem vai konfiscētajiem līdzekļiem, kā arī par faktiski atgūtajiem līdzekļiem. Visām iesaistītajām struktūrām būtu regulāri jāapspriež darba rezultāti, līdzekļu atguves sistēmas vājās vietas un noziedznieku veiktie pretpasākumi. (Skatīt 2.4.)
3. Vajadzētu apsvērt papildu konfiskācijas pasākumus, kuru pamatā būtu mantas vērtība. (Skatīt 4.3.)
4. Vajadzētu paredzēt stimulus nodaļām vai dienestiem, kas guvuši lielākus panākumus līdzekļu atguvē. (Skatīt 2.4.)
5. Vispārējā cīņā pret noziedzību vajadzētu pēc iespējas plašāk uzsvērt noziedzīgi iegūtu līdzekļu jautājuma nozīmi, nodrošinot iesaistītajiem darbiniekiem pienācīgu atalgojumu un pastāvīgas mācības, kā arī palielinot ekspertu skaitu, kuriem ir atbilstīgas zināšanas finanšu jomā. (Skatīt 2.4.)
6. Būtu jāturpina sāktās darbības līdzekļu atguves dienesta stiprināšanai. Būtu jāpaplašina dienesta uzdevumi un jāpalielina spējas, un tas varētu kļūt par speciālo zināšanu centru, kas palīdz citām nodaļām finanšu izmeklēšanā. (Skatīt 2.4.)

RESTREINT UE

7. Mācības finanšu jautājumos būtu jāuzskata par prioritāti. Tās jāpiedāvā ne vien tikai izmeklētājiem, bet arī prokuroriem un tiesnešiem. Ieteicamas būtu visām trim grupām kopīgas mācību programmas. Pēc visaptverošām mācībām varētu apsvērt tiesnešu specializāciju, atbilstoši pastāvošajai izmeklētāju un prokuroru specializācijai. (Skatīt 2.4.)
8. Vajadzētu atkārtoti apsvērt neīstenoto plānu izveidot bankas kontu centrālo reģistru un vajadzības gadījumā dot jaunu stimulu tā īstenošanai. (Skatīt 3.4.)
9. Vajadzētu pastiprināt sadarbību starp FIV un Eiropolu, kas vajadzības gadījumā balstītos uz atsevišķiem grozījumiem Latvijas tiesību aktos, lai pilnībā izmantotu abu pušu vērtīgās zināšanas un analīzes darba spējas. (Skatīt 3.4.)
10. Vajadzētu pārskatīt Latvijas atteikumu piedalīties *AWF COPY*. Auglīgā sadarbība citās *AWF*, piemēram, *AWF MTIC*, varētu turpmāk izvērsties aktīvākā operatīvā darbībā. (Skatīt 3.4.)
11. Vajadzētu pārskatīt attiecīgo pamatlēmumu īstenošanu un savstarpēju tiesiskās palīdzības mehānismu piemērošanu, lai no jauna izvērtētu šobrīd pastāvošās procedūras un saziņas metodes, īpaši centrālo kontaktpunktu pastāvēšanu, kā arī atsevišķus iemeslus ārvalstu lūgumu noraidīšanai. (Skatīt 4.3.)
12. Vajadzētu pārskatīt juridiskos jautājumus korupcijas apkarošanas jomā, piemēram, valsts ierēdņa definīciju, kā arī tiesu praksi, lai palielinātu Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja efektivitāti. (Skatīt 2.4.)
13. 18 mēnešus pēc šā ziņojuma pieņemšanas Latvijai vajadzētu sniegt Vispārējo jautājumu, tostarp izvērtējuma, darba grupai (*GENVAL*) pārskatu par darbībām, ko tā veikusi saistībā ar šajā ziņojumā sniegtajiem ieteikumiem.

RESTREINT UE

6.2 Ieteikumi Eiropas Savienībai, tās dalībvalstīm, iestādēm un aģentūrām

1. ES iestādes un aģentūras tiek aicinātas atbalstīt visas darbības, ko Latvija veic, lai īstenotu šajā ziņojumā sniegtos ieteikumus.
2. Vajadzētu pārskatīt Pamatlēmuma 2003/577/TI darbības jomu, jo līdzekļu iesaldēšana nav lietderīga gadījumos, kad nepieciešamas arī citas izmeklēšanas darbības.
3. Lielāku mācību programmu skaitu Eiropas līmenī varētu uzskatīt par līdzekli, kā kompensēt ierobežotās mācību iespējas tiesībsardzības iestādēs, kurām jāievēro stingri taupības pasākumi.

RESTREINT UE

A PIELIKUMS

PROGRAMME FOR VISIT

Evaluation visit to Latvia on financial crime and financial investigations

14 – 18 June 2010

Riga, Latvia

Tuesday 15 June 2010

9:15 – 10:15 Ministry of the Interior: Welcome note by State Secretary Ilze Petersons. Plenary working meeting with representatives from institutions involved in the evaluation.

10:15 – 10:45 Transfer to the State Police building.

10:45 – 11:45 Working meeting with experts from State Police. Representatives from Central Criminal Police Department Economic Police Department and Asset Recovery Office, Organised Crime Enforcement Department, Criminal Inquiry Department and International Cooperation Bureau.

11:45 – 12:00 Break.

12:00 – 13:00 Working meeting with experts from State Police. Representatives from Central Criminal Police Department Economic Police Department and Asset Recovery Office, Organised Crime Enforcement Department, Criminal Inquiry Department and International Cooperation Bureau.

13:00 – 14:30 Break.

14:30 – 14:50 Transfer to State Police Economic Police Department.

14:50 – 16:30 Visit to State Police Economic Police Department

Wednesday 16 June 2010

9.00 – 9:15 Transfer to the Ministry of Justice

9:15 – 10:30 Working meeting with representatives from Criminal Law Department, International Cooperation Department and Latvian Judicial Training Centre

10:30 – 10:45 Break.

RESTREINT UE

10:45 – 12:00 Working meeting with Judges from District (city) Court and Regional Court
12:00 – 13:30 Lunch break.
13:30 – 13:45 Transfer to the State Revenue Service Financial Police Department
13:45 – 15:00 Working meeting with experts from State Revenue Service Financial Police Department.
15:00 – 15:15 Transfer to the State Revenue Service Customs Criminal Board
15:15 – 16:30 Working meeting with experts from State Revenue Service Customs Criminal Board.

Thursday 17 June 2010

9:00 – 9:15 Transfer to the Office of the Prosecutor General
9:15 – 10:30 Working meeting with experts from the Office of the Prosecutor General.
10:30 – 10:45 Break
10:45 – 12:00 Working meeting with experts from the Specialised Prosecution Office on Investigation of Financial and Economic Crimes and the Specialised Prosecution Office on Custom Cases.
12:00 – 13:30 Lunch break.
13:30 – 14:45 Working meeting with experts from the Office for Prevention of Laundering of Proceeds Derived from Criminal Activity.
14:45 – 15:00 Break.
15:00 – 15:20 Transfer to the Corruption Prevention and Combating Bureau
15:20 – 16:20 Working meeting with experts from the Corruption Prevention and Combating Bureau.
18:00 – 19:30 Dinner offered by the Ministry of the Interior

Friday 18 June 2010

9:30 – 10:00 Transfer to the Ministry of the Interior
10:00 – 12:00 Final remarks and closing of the meeting with representatives from institutions involved in the evaluation.
12:00 Transfer from the Ministry of the Interior to the airport or the hotel.

RESTREINT UE

B PIELIKUMS

LIST OF PERSONS INTERVIEWED

List of Experts

Corruption Prevention and Combating Bureau

Dace Dubova, International Relations Officer
Lienīte Šikore, Head of Investigation Unit

Ministry of the Interior

Ilze Pētersone, State Secretary

DIMITRIJS TROFIMOVŠ, HEAD OF SECTORAL POLICY DEPARTMENT

Imants Zakis, Senior Desk Officer, Policy Implementation Unit, Sectoral Policy Department

INDRA BULE, LEGAL ADVISER, EUROPEAN AFFAIRS AND INTERNATIONAL CO-OPERATION DEPARTMENT

Laura Romanovska, Senior Desk Officer, European Affairs and International Co-operation Department

Ministry of Justice. Latvian Judicial Training Centre

Inga Melnace, Deputy Director, Criminal Law Department

Vita Rūsiņa, Director, Judicial Co-operation Department

Jūlija Muraru-Kļučica, Legal Adviser, Judicial Co-operation Department

Ilze Zvirbule, Deputy Director, European Affairs Coordination Department

Maija Cēbere, Director, Latvian Judicial Training Centre

Ministry of Finance

Elīna Gabranova, Unit of Control and Methodology, Audit Department

Nata Lasmane, Audit Department – AFCOS LV

Courts

Irīna Jansone, Judge, Collegium on Criminal Cases, Riga Regional Court

Rinalds Silakalns, Investigating Judge, Riga City Central District Court

Baiba Jākobsone, Judge, Riga City Latgale Suburb Court

Irēna Krastiņa, Judge, Riga City Latgale Suburb Court

Ilze Apse, Judge, Riga City Northern District Court

Office for Prevention of Laundering of Proceeds Derived from Criminal Activity (Control Service, the FIU)

Viesturs Burkāns, Head of Office

RESTREINT UE

Office of the Prosecutor General

Una Brenča, Head Prosecutor of International Cooperation Division
Dagmāra Fokina, Prosecutor of International Cooperation Division
Māris Strads, Prosecutor of International Cooperation Division
Mārcis Viļums, Prosecutor of International Cooperation Division

Specialised Prosecution Offices

Daiga Krecu, Head Prosecutor of Specialised Prosecution Office on Customs Cases
Vilnis Ulmis, Head Prosecutor of Specialised Prosecution Office on Investigation of Financial and Economic Crimes

State Police

Gatis Gudermanis, Head of Economic Police Department, Central Criminal Police Department
Edgars Strautmanis, Head of International Co-operation Bureau, Central Criminal Police Department
Uģis Araks, Head of Organised Crime Enforcement Department, Central Criminal Police Department
Dmitrijs Cēplis, Head of Europol National Unit, International Co-operation Bureau, Central Criminal Police Department
Ilze Sokolovska, Acting Head of Criminal Inquiry Department, Central Criminal Police Department
Andrejs Matīss, Head of International Affairs Unit, Central Administrative Department
Ervīns Romāns, ARO, Economic Police Department, Central Criminal Police Department
Ēriks Zaics, Head of 1st unit (Structure to combat criminal offences in credit institutions, illegal money-laundering), Economic Police Department, Central Criminal Police Department
Sergejs Čumačenko, Head of 2nd unit (Combating fraud, malfeasance, money counterfeiting and distribution), Economic Police Department, Central Criminal Police Department
Aleksandrs Čapulīšs, Head of 3rd unit (Unit that works in field of illegal import and combating crimes against the environment), Economic Police Department, Central Criminal Police Department

State Revenue Service Financial Police Department

Kaspars Čerņeckis, Director
Dairis Anišs, Deputy Director
Lubova Švecova, Deputy Director, Head of Investigation Unit
Māris Vītols, Head of Financial Intelligence Unit
Kaspars Valpēteris, Senior Officer, Financial Intelligence Unit

State Revenue Service Customs Criminal Board

Marjans Burijs, Director
Anda Saukāne, Head of Intelligence Unit

RESTREINT UE

C PIELIKUMS

LIST OF ABBREVIATIONS/GLOSSARY OF TERMS

ACRONYM ABBREVIATION TERM	ENGLISH EXPLANATION
AEPC	European Police Colleges
AFCOS	Anti-fraud Coordination Service
ARO	Asset Recovery Office
AWF	Analytical Work Files
AWF Cyborg	Analytical Work Files - Cybercrime
AWF MTIC	Analytical Work Files - Missing Trader Intra-community Fraud
AWF Smoke	Analytical Work Files - Tobacco Smuggling
AWF SUSTRANS	Analytical Work Files Money Laundering
AWF Terminal	Analytical Work Files - Credit Card Fraud
CARIN	Camden Asset Recovery Inter-Agency
CEPOL	European Police College
CPCB	The Corruption Prevention and Combating Bureau
EC	European Community
EPAC	European Partners Against Corruption
EU	European Union
FIU	Financial Intelligence Unit
JIT	Joint Investigation Team

RESTREINT UE

ACRONYM ABBREVIATION TERM	ENGLISH EXPLANATION
LJTC	Latvian Judicial Training Centre
MDG	Multidisciplinary Group on Organised Crime
MLA	Mutual Legal Assistance
NCP	National Contact Point
OCTA	Organised Crime Threat Assessment
OLAF	European Anti-Fraud Office
PHARE	Programme of Community aid to the countries of Central and Eastern Europe
ROCTA	Russian Organised Crime Threat Assessment
SAPARD	Pre-accession agricultural instrument
SRS	The State Revenue Service
STRs	Suspicious Transaction Reports

DECLASSIFIED
DECLASSIFIED